

УВАГА: пункт 1 частини другої статті 22, стаття 33 застосовуються з дня набрання чинності цим Законом - з 8 травня 2015 року - з урахуванням пункту 10 розділу VII;

пункт 5 частини другої статті 22, статті 23 - 31 вводяться в дію з 1 квітня 2016 року;

пункт 3 частини другої статті 38, стаття 39 вводяться в дію з 1 січня 2016 року

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ринок природного газу

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 22 вересня 2016 року N 1541-VIII,
від 31 жовтня 2019 року N 264-IX,
від 19 грудня 2019 року N 394-IX

(Частина шоста статті 11 цього Закону втрачає чинність з 1 квітня 2017 року відповідно до абзацу п'ятого пункту 1 Прикінцевих та перехідних положень цього Закону)

Цей Закон визначає правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, а також здатного до інтеграції з ринками природного газу держав - сторін Енергетичного Співтовариства, у тому числі шляхом створення регіональних ринків природного газу.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) безпека постачання природного газу - надійне та безперебійне постачання необхідних обсягів природного газу споживачам, що забезпечується наявними джерелами надходження природного газу, а також належним технічним станом газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ та установок LNG;

2) вертикально інтегрована організація - юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, фізична особа, яка здійснює господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою, або група таких осіб, пов'язаних між собою безпосередньо чи опосередковано відносинами контролю, що здійснює щонайменше одну із функцій транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або надання послуг установки LNG і щонайменше одну із функцій постачання або видобутку природного газу;

3) вільна потужність - частина технічної потужності об'єкта газової інфраструктури, право користування якою не надане замовникам або не реалізоване замовником згідно з договором про надання відповідних послуг;

4) вразливі споживачі - побутові споживачі, які набувають право на державну допомогу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

5) врегулювання перевантажень - вжиття заходів оператором газотранспортної системи, оператором газорозподільної системи, оператором газосховища або оператором установки LNG з метою забезпечення максимального використання потужності газотранспортної системи, газорозподільної системи, газосховища або установки LNG з урахуванням вимог цілісності газотранспортної системи;

6) газорозподільна система - технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам;

7) газотранспортна система - технологічний комплекс, до якого входить окремий магістральний газопровід з усіма об'єктами і спорудами, пов'язаними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька таких газопроводів, якими здійснюється транспортування природного газу від точки (точок) входу до точки (точок) виходу;

8) доступ - право користування потужністю об'єкта газової інфраструктури в обсязі та на умовах, встановлених у договорі про надання послуг транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або послуг установки LNG;

9) замовник - фізична або юридична особа, яка на підставі договору замовляє надання однієї чи кількох із таких послуг:

приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи;

транспортування природного газу;

розподіл природного газу;

зберігання (закачування, відбір) природного газу;

послуги установки LNG;

10) захищені споживачі - побутові споживачі, приєднані до газорозподільної системи, підприємства, установи, організації, що здійснюють надання важливих суспільних послуг та приєднані до газотранспортної або газорозподільної системи, а також виробники теплової енергії для потреб таких споживачів або підприємств, установ, організацій за умови, що виробництво теплової енергії для потреб таких споживачів або підприємств, установ, організацій здійснюється за допомогою об'єктів, не пристосованих до зміни палива та приєднаних до газотранспортної або газорозподільної системи;

11) кодекс газотранспортної системи, кодекс газорозподільних систем, кодекс газосховища, кодекс установки LNG - правила експлуатації та доступу до газотранспортної системи, газорозподільної системи, газосховища, установки LNG, що затверджуються Регулятором;

12) контролер - особа, відповідальна за моніторинг та звітування щодо стану виконання вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи;

13) контроль - вирішальний вплив або можливість здійснення вирішального впливу на господарську діяльність суб'єкта ринку природного газу, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами такого суб'єкта чи їх значною частиною, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування та прийняття рішення органами такого суб'єкта тощо;

14) кризова ситуація з надходження природного газу (далі - кризова ситуація) - настання неочікуваних та непередбачуваних обставин, у тому числі обставин, які могли бути передбачені, але запобігання яким відповідальними суб'єктами владних повноважень було об'єктивно неможливим, що спричинило або може спричинити обмеження або припинення надходження природного газу на ринок природного газу України чи інші перешкоди для безпечної та безперебійної роботи газотранспортної системи, газорозподільної системи, газосховища або установки LNG;

15) Національний план дій - план дій на випадок кризової ситуації, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі;

16) об'єкти газової інфраструктури - газотранспортні системи, газорозподільні системи, газосховища, установка LNG;

17) оператор газорозподільної системи - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із розподілу природного газу газорозподільною системою на користь третіх осіб (замовників);

18) оператор газосховища - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із зберігання (закачування, відбору) природного газу з використанням одного або декількох газосховищ на користь третіх осіб (замовників);

19) оператор газотранспортної системи - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із транспортування природного газу газотранспортною системою на користь третіх осіб (замовників);

- 20) оператор установки LNG - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із надання послуг установки LNG на користь третіх осіб (замовників);
- 21) оптовий покупець - суб'єкт господарювання, який придбаває природний газ на підставі договору купівлі-продажу не для власного споживання;
- 22) оптовий продавець - суб'єкт господарювання, який реалізує природний газ оптовому покупцю або постачальнику на підставі договору купівлі-продажу;
- 23) побутовий споживач - фізична особа, яка придбаває природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх жилих приміщень, що не включає професійну та комерційну діяльність;
- 24) посадова особа юридичної особи (оператора газотранспортної системи, власника газотранспортної системи, оператора газорозподільної системи, оператора газосховища, оператора установки LNG) - фізична особа - голова або член наглядової ради, виконавчого органу (голова та члени колегіального виконавчого органу; особа, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу), ревізійної комісії, ревізор, а також голова та члени іншого органу юридичної особи, якщо утворення такого органу передбачено статутом або іншим установчим документом такої юридичної особи;
- 25) послуги установки LNG - господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає у перетворенні природного газу з газоподібного у рідинний стан (зрідження) або перетворенні зрідженого природного газу з рідинного у газоподібний стан (регазифікація) за допомогою установки LNG;
- 26) постачальник "останньої надії" - визначений Кабінетом Міністрів України постачальник, який не має права відмовити в укладенні договору постачання природного газу на обмежений період часу;
- 27) постачальник природного газу (далі - постачальник) - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із постачання природного газу;
- 28) постачання природного газу - господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів;
- 29) потужність - максимально допустиме перетікання обсягу природного газу, виражене в одиницях енергії до одиниці часу, що надається замовнику відповідно до договору про надання послуг транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або послуг установки LNG;
- 30) приєднання - сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуг транспортування чи розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газотранспортної або газорозподільної системи;
- 31) природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі - природний газ) - суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у

газоподібному стані за стандартних умов (тиск - 760 міліметрів ртутного стовпа і температура - 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією;

32) Регулятор - національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг;

33) ринок природного газу - сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG;

34) розподіл потужності - надання, встановлення умов та порядку реалізації, а також здійснення інших процедур, пов'язаних із правом користування потужністю об'єкта газової інфраструктури;

35) розподіл природного газу - господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною системою з метою його фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу;

36) сертифікація - підтверджене рішенням Регулятора виконання суб'єктом господарювання вимог про відокремлення та незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом;

37) споживач - фізична особа, фізична особа - підприємець або юридична особа, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб, а не для перепродажу, або використання в якості сировини;

38) страховий запас природного газу (далі - страховий запас) - обсяг природного газу, який постачальник зобов'язаний зберігати у газосховищах відповідно до законодавства;

39) суб'єкт ринку природного газу - оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG, замовник, оптовий продавець, оптовий покупець, постачальник, споживач;

40) сховище природного газу (далі - газосховище) - технологічний комплекс, створений у природній або штучній ємності з метою накопичення природного газу (включаючи ємність установки LNG, призначену для зберігання природного газу), і технологічно поєднані з цим комплексом споруди, призначені для зберігання (закачування, відбору) природного газу. Для цілей цього Закону до газосховища не належать:

ємності установки LNG, призначені виключно для виробничих потреб такої установки;

ємності, призначені виключно для здійснення оператором газотранспортної системи заходів, спрямованих на виконання вимог цілісності газотранспортної системи з урахуванням того, що ємності, призначені для надання послуг балансування оператором газотранспортної системи, належать до газосховища для цілей цього Закону;

41) технічна потужність - максимальний обсяг потужності, право користування якою оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища або оператор установки LNG може надати замовникам з гарантією реалізації такого права, з урахуванням вимог цілісності газотранспортної системи та вимог щодо

експлуатації газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG;

42) точка виходу - визначена точка у газотранспортній системі, в якій оператор газотранспортної системи доставляє природний газ, що знаходиться у газотранспортній системі, до іншої газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища, установки LNG або споживача, приєднаного до газотранспортної системи, або до об'єкта, пов'язаного із видобутком природного газу;

43) точка входу - визначена точка у газотранспортній системі, в якій природний газ надходить до газотранспортної системи від об'єктів, пов'язаних із видобутком природного газу, газосховища, установки LNG, а також від інших газотранспортних або газорозподільних систем;

44) транскордонний газопровід - магістральний газопровід, що перетинає лінію кордону між Україною та сусідньою державою та призначений для сполучення газотранспортних систем України з газотранспортними системами цієї держави;

45) транспортування природного газу - господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газотранспортною системою з метою його доставки до іншої газотранспортної системи, газорозподільної системи, газосховища, установки LNG або доставки безпосередньо споживачам, але що не включає переміщення внутрішньопромисловими трубопроводами (приєднаними мережами) та постачання природного газу;

46) установка зрідженого природного газу (далі - установка LNG) - технологічний комплекс, що складається з терміналу, призначеного для зрідження природного газу або завантаження, вивантаження та регазифікації зрідженого природного газу, а також об'єктів та споруд, що використовуються для надання допоміжних послуг та тимчасового зберігання в процесі регазифікації до моменту доставки природного газу до магістральних газопроводів, але не включаючи частини терміналу, що використовуються як газосховище;

47) цілісність газотранспортної системи - стан газотранспортної системи, за якого тиск і фізико-хімічні показники природного газу залишаються в межах між мінімальним та максимальним рівнями, визначеними оператором газотранспортної системи, що технічно гарантують транспортування природного газу.

Інші терміни вживаються в значеннях, наведених у [законах України "Про нафту і газ"](#), ["Про трубопровідний транспорт"](#) та інших законах України.

Стаття 2. Правова основа ринку природного газу

1. На виконання зобов'язань України за [Договором про заснування Енергетичного Співтовариства](#) та [Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами](#), з іншої сторони, цей Закон спрямований на імплементацію актів законодавства Енергетичного Співтовариства у сфері енергетики, а саме: Директиви 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу та про скасування Директиви 2003/55/ЄС; Регламенту (ЄС) 715/2009 про умови доступу до мереж транспортування природного газу та яким скасовується Регламент (ЄС) 1775/2005;

Директиви 2004/67/ЄС про здійснення заходів для забезпечення безпеки постачання природного газу.

Правову основу ринку природного газу становлять Конституція України, цей Закон, закони України "Про трубопровідний транспорт", "Про природні монополії", "Про нафту і газ", "Про енергозбереження", "Про угоди про розподіл продукції", "Про захист економічної конкуренції", "Про газ (метан) вугільних родовищ", "Про охорону навколишнього природного середовища", міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інші акти законодавства України.

2. Суб'єкти владних повноважень, а також суди при застосовуванні норм цього Закону беруть до уваги правозастосовну практику Енергетичного Співтовариства та Європейського Союзу, зокрема рішення Суду Європейського Союзу (Європейського Суду, Загального Суду), практику Європейської Комісії та Секретаріату Енергетичного Співтовариства щодо застосовування положень актів законодавства Європейського Союзу, зазначених у частині першій цієї статті.

3. Рішення (заходи) суб'єктів владних повноважень, прийняті на виконання норм цього Закону, мають відповідати принципам пропорційності, прозорості та недискримінації.

Згідно з принципом пропорційності рішення (заходи) суб'єктів владних повноважень повинні бути необхідними і мінімально достатніми для досягнення мети задоволення загальносуспільного інтересу.

Згідно з принципом прозорості рішення (заходи) суб'єктів владних повноважень мають бути належним чином обґрунтовані та повідомлені суб'єктам, яких вони стосуються, у належний строк до набрання ними чинності або введення в дію.

Згідно з принципом недискримінації рішення, дії, бездіяльність суб'єктів владних повноважень не можуть призводити:

до юридичного або фактичного обсягу прав та обов'язків особи, який є відмінним від обсягу прав та обов'язків інших осіб у подібних ситуаціях, якщо тільки така відмінність не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносуспільного інтересу;

до юридичного або фактичного обсягу прав та обов'язків особи, який є таким, як і обсяг прав та обов'язків інших осіб у неподібних ситуаціях, якщо така однаковість не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносуспільного інтересу.

Дія принципів, зазначених у цій частині, поширюється також на суб'єктів ринку природного газу у випадках, передбачених цим Законом.

Розділ II

ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ. РОЛЬ ДЕРЖАВИ НА РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Стаття 3. Принципи функціонування ринку природного газу

1. Ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності суб'єктів природних монополій, та за принципами:

- 1) забезпечення високого рівня захисту прав та інтересів споживачів природного газу, у тому числі забезпечення першочергового інтересу безпеки постачання природного газу, зокрема шляхом диверсифікації джерел надходження природного газу;
- 2) вільної торгівлі природним газом та рівності суб'єктів ринку природного газу незалежно від держави, згідно із законодавством якої вони створені;
- 3) вільного вибору постачальника природного газу;
- 4) рівності прав на ввезення та вивезення природного газу на/з території України;
- 5) невтручання держави у функціонування ринку природного газу, крім випадків, коли це необхідно для усунення вад ринку або забезпечення інших загальносуспільних інтересів, за умови що таке втручання здійснюється у мінімально достатній спосіб;
- 6) забезпечення рівних прав на доступ до газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG;
- 7) недопущення та усунення обмежень конкуренції, спричинених діями суб'єктів ринку природного газу, у тому числі суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання державної форми власності;
- 8) додержання встановлених технічних норм та стандартів безпеки;
- 9) захисту навколишнього природного середовища та раціонального використання енергоресурсів;
- 10) відповідальності суб'єктів ринку природного газу за порушення правил діяльності на ринку природного газу та умов договорів.

Стаття 4. Державне регулювання, формування та реалізація державної політики на ринку природного газу

1. Державне регулювання ринку природного газу здійснює Регулятор у межах повноважень, визначених цим Законом та іншими актами законодавства.
2. До основних завдань Регулятора на ринку природного газу належать:
 - 1) сприяння у співпраці з Радою регуляторних органів Енергетичного Співтовариства та національними регуляторами у сфері енергетики інших держав - сторін Енергетичного Співтовариства становленню конкурентоспроможного єдиного ринку природного газу в рамках Енергетичного Співтовариства з урахуванням інтересів безпеки постачання природного газу та сталості навколишнього природного середовища, ефективному відкриттю ринку природного газу для всіх споживачів та постачальників, оптових покупців і оптових продавців Енергетичного Співтовариства, а також забезпечення належних умов для ефективного та надійного функціонування газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ і установки LNG з огляду на довгострокові цілі розвитку;
 - 2) розвиток конкуренції та належне функціонування регіональних (міжнародних) ринків у рамках Енергетичного Співтовариства, зокрема єдиного ринку Енергетичного Співтовариства, з метою досягнення цілей, зазначених у пункті 1 цієї частини;

3) усунення перешкод та обмежень для торгівлі природним газом між державами - сторонами Енергетичного Співтовариства, зокрема забезпечення належного рівня транскордонного сполучення для задоволення попиту і посилення інтеграції ринків природного газу окремих держав - сторін Енергетичного Співтовариства, яка сприятиме транскордонній торгівлі природним газом у рамках Енергетичного Співтовариства;

4) сприяння безпечному, надійному та економному функціонуванню газової інфраструктури (газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG), що дасть змогу забезпечити недискримінаційний доступ до неї для всіх замовників, орієнтованість на потреби замовників, достатність потужності для потреб ринку природного газу та енергоефективність, а також можливості для виходу на ринок природного газу виробників газу з альтернативних джерел незалежно від обсягів виробництва;

5) забезпечення простих і необтяжливих умов приєднання до газотранспортних і газорозподільних систем для нових об'єктів замовників, забезпечення простих і необтяжливих умов доступу до газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG для нових замовників, зокрема усунення бар'єрів, що можуть перешкодити такому доступу для нових оптових продавців або постачальників, а також для оптових продавців або постачальників газу з альтернативних джерел;

6) стимулювання суб'єктів ринку природного газу до підвищення ефективності газової інфраструктури та інтеграції ринку природного газу;

7) створення передумов для отримання споживачами економічних вигод від ефективного функціонування ринку природного газу, конкуренції на ринку природного газу та реалізація дієвих механізмів захисту їхніх прав;

8) сприяння досягненню високих стандартів виконання спеціальних обов'язків для забезпечення загальносуспільних інтересів на ринку природного газу, захисту вразливих споживачів та налагодженню процесу обміну даними, необхідному для реалізації споживачами права на зміну постачальника.

3. До компетенції Регулятора на ринку природного газу належать:

1) видача ліцензій на право провадження видів діяльності на ринку природного газу, що підлягають ліцензуванню з урахуванням положень статті 9 цього Закону, та нагляд за дотриманням ліцензійних умов ліцензіатами;

2) прийняття рішення про сертифікацію операторів газотранспортних систем або відмову у сертифікації;

3) затвердження та оприлюднення у встановленому порядку методології визначення тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу, методологій визначення тарифів на послуги розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу щодо газосховищ, до яких застосовується режим регульованого доступу відповідно до статті 48 цього Закону, на послуги установки LNG та встановлення (зміна) тарифів, які повинні забезпечити необхідні інвестиції в газотранспортні та газорозподільні системи, газосховища, а також установку LNG;

(пункт 3 частини третьої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.12.2019 р. N 394-IX)

4) встановлення плати за приєднання до газотранспортних і газорозподільних систем згідно із затвердженою Регулятором методологією;

5) затвердження правил для постачальника "останньої надії" як частини правил постачання природного газу, у тому числі правил для визначення ціни природного газу, що постачається таким постачальником, відповідно до статті 15 цього Закону;

6) затвердження кодексів газотранспортних систем, кодексу газорозподільних систем, кодексів газосховищ та кодексу установки LNG;

7) затвердження правил балансування як частини кодексу відповідної газотранспортної системи (у тому числі методології визначення платежів, пов'язаних із балансуванням), що мають бути справедливими, недискримінаційними, обумовленими об'єктивними чинниками та такими, що створюють економічні стимули для балансування обсягів закачування і відбору природного газу самими замовниками;

8) встановлення (зміна) тарифів на послуги транспортування природного газу транскордонними газопроводами відповідно до методології визначення тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу;

(пункт 8 частини третьої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.12.2019 р. N 394-IX)

9) затвердження правил розподілу потужності та врегулювання перевантажень транскордонних газопроводів як частини кодексу газотранспортної системи;

10) моніторинг застосування тарифів, інших платежів, пов'язаних із доступом до газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG або приєднанням до газотранспортної або газорозподільної системи, а також моніторинг застосування та забезпечення дотримання методологій визначення таких тарифів та платежів;

11) забезпечення дотримання операторами газотранспортних і газорозподільних систем, а також іншими суб'єктами ринку природного газу (крім споживачів) їхніх обов'язків згідно з цим Законом та іншими відповідними актами законодавства, у тому числі обов'язків щодо співпраці та взаємодії із суб'єктами ринку природного газу інших держав - сторін Енергетичного Співтовариства;

12) моніторинг стану врегулювання перевантажень газотранспортних систем, у тому числі транскордонних газопроводів, та застосування правил врегулювання перевантажень;

13) моніторинг дотримання критеріїв для визначення режиму доступу, що застосовується оператором газосховищ до кожного конкретного газосховища відповідно до статті 48 цього Закону;

14) моніторинг виконання спеціальних обов'язків для забезпечення загальносупільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на відповідність вимогам, передбаченим цим Законом та іншими актами законодавства;

15) спільно з іншими суб'єктами владних повноважень забезпечення ефективного застосування заходів захисту прав споживачів, у тому числі передбачених цим Законом;

16) забезпечення споживачам (оптовим покупцям) можливості вільно обирати та змінювати постачальника (оптового продавця) на умовах, передбачених цим Законом та іншими актами законодавства;

17) затвердження [правил](#) постачання природного газу;

18) нагляд за дотриманням операторами газотранспортної системи, операторами газорозподільних систем, операторами газосховищ та оператором установки LNG та власниками корпоративних прав таких суб'єктів, вертикально інтегрованими організаціями вимог про відокремлення і незалежність, встановлених цим Законом;

19) затвердження та моніторинг виконання планів розвитку газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG та надання в щорічному звіті Регулятора їх оцінки, у тому числі зазначення необхідних змін до таких планів;

20) затвердження форм звітності суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів), а також порядку їх заповнення і подання на перевірку незалежному аудиторю, що повинно забезпечити можливість для виявлення фактів перехресного субсидіювання між різними видами діяльності на ринку природного газу;

21) встановлення мінімальних стандартів та вимог до якості обслуговування споживачів та постачання, зокрема щодо максимального строку здійснення робіт з приєднання або ремонту, відновлення постачання природного газу;

22) моніторинг дотримання та аналіз статистики виконання правил щодо безпеки та надійності газотранспортних і газорозподільних систем;

23) моніторинг рівня прозорості в діяльності суб'єктів ринку природного газу, зокрема рівня оптових цін на природний газ, а також забезпечення дотримання суб'єктами ринку природного газу (крім споживачів) зобов'язань щодо розміщення інформації;

24) моніторинг рівня та ефективності відкриття ринку природного газу і конкуренції на оптовому та роздрібному ринках природного газу, у тому числі цін на газових біржах, цін для побутових споживачів (включаючи статистику застосування умов про передоплату), статистики зміни постачальника, статистики відключень, рівня цін та якості робіт з технічного обслуговування, скарг побутових споживачів, а також будь-яких практик, що призводять до спотворення або обмеження конкуренції на ринку природного газу;

25) моніторинг застосування положень договорів, що обмежують конкуренцію на ринку природного газу (зокрема умов договорів, що заважають споживачам, які не є побутовими, укладати договори постачання з більш ніж одним постачальником одночасно або обмежують їх у праві вибору постачальника), без втручання у договори, які передбачають можливість тимчасового зупинення постачання, та договори купівлі-продажу або постачання природного газу строком дії від 10 років за умови, що такі договори відповідають законодавству про захист економічної конкуренції;

26) видання щонайменш раз на рік висновків щодо відповідності рівня цін на роздрібному ринку природного газу статті 11 цього Закону і законодавству про захист прав споживачів та доведення цих висновків до відома Кабінету Міністрів України та Антимонопольного комітету України;

27) забезпечення доступу до інформації про обсяги та інші показники споживання природного газу споживачем у порядку та на умовах, передбачених цим Законом та іншими актами законодавства;

28) моніторинг виконання функцій та обов'язків суб'єктами ринку природного газу відповідно до положень цього Закону та інших актів законодавства щодо доступу до газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG;

29) сприяння налагодженню процесу обміну даними для забезпечення розвитку ринку природного газу;

30) інші функції, передбачені законом.

4. У разі обрання моделі відокремлення ISO Регулятор:

1) здійснює нагляд за дотриманням власником газотранспортної системи та оператором газотранспортної системи обов'язків, встановлених цим Законом, та накладає штрафи за їх недотримання відповідно до пункту 5 частини п'ятої цієї статті;

2) здійснює моніторинг відносин між власником газотранспортної системи і оператором газотранспортної системи з метою забезпечення дотримання оператором газотранспортної системи своїх обов'язків, а також затверджує договори і вирішує спори між власником газотранспортної системи і оператором газотранспортної системи за запитом щонайменш одного із цих суб'єктів;

3) забезпечує, щоб рівень тарифу на послуги транспортування природного газу та інших платежів, пов'язаних із доступом або приєднанням до газотранспортної системи, для такого оператора враховував винагороду власнику газотранспортної системи за право користування газотранспортною системою, у тому числі складовими газотранспортної системи, які були реконструйовані або поліпшені за рахунок власника газотранспортної системи за умови, що такі роботи здійснені в економічно обґрунтований спосіб;

4) встановлює тарифи на послуги транспортування природного газу та інші платежі, пов'язані з доступом або приєднанням до газотранспортної системи, з урахуванням забезпечення покриття витрат на погоджені Регулятором інвестиції та узгодженої норми прибутку.

(частину четверту статті 4 доповнено пунктом 4 згідно із Законом України від 31.10.2019 р. N 264-IX)

5. Регулятор має право:

1) запитувати інформацію, яка є необхідною для належного виконання ним своїх функцій, та отримувати її на умовах, передбачених цим Законом або іншими актами законодавства, від будь-якого суб'єкта владних повноважень, суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів);

2) ініціювати консультації, а також громадські обговорення;

3) ініціювати і проводити розслідування щодо функціонування ринку природного газу в Україні, приймати рішення про вжиття заходів для сприяння ефективній конкуренції на

ринку природного газу та забезпечення належного функціонування ринку природного газу після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства;

4) видавати обов'язкові для виконання суб'єктами ринку природного газу (крім споживачів) рішення;

5) накладати санкції на суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів), які порушили свої обов'язки відповідно до цього Закону та інших актів законодавства;

6) вимагати від оператора газотранспортної системи, оператора газосховища та оператора установки LNG внесення змін до кодексу газотранспортної системи, кодексу газосховища або кодексу установки LNG, у тому числі тарифів на відповідні послуги, з метою додержання принципу пропорційності і недискримінації;

7) встановлювати (змінювати) тимчасові тарифи на транспортування, розподіл, зберігання (закачування, відбір) природного газу (щодо газосховищ, до яких застосовується регульований режим доступу відповідно до статті 48 цього Закону) та послуги установки LNG у разі, якщо оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища або оператор установки LNG вчасно не надав розрахунки відповідних тарифів для їх встановлення Регулятором, а також приймати рішення щодо механізму надання компенсації, якщо остаточні тарифи відрізняються від тимчасових;

(пункт 7 частини п'ятої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.12.2019 р. N 394-IX)

8) розглядати скарги і вирішувати спори відповідно до статті 58 цього Закону;

9) вживати заходів до запобігання зловживанням монопольним становищем, зокрема коли таке зловживання завдає економічної шкоди споживачам, а також будь-яким діям, спрямованим на завищення цін;

10) проводити відповідно до закону перевірки суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів).

6. Ціни на ринку природного газу, що регулюються державою (зокрема тарифи на послуги транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу та послуги установки LNG, а також інші платежі, пов'язані з доступом до газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG або приєднанням до газотранспортної або газорозподільної системи), повинні бути:

1) недискримінаційними;

2) прозорими;

3) встановленими з урахуванням вимог цілісності газотранспортної системи виходячи із економічно обґрунтованих та прозорих витрат відповідного суб'єкта ринку природного газу та з урахуванням належного рівня рентабельності, а також, де це можливо, встановленими з урахуванням зіставлення з показниками аналогічних категорій регульованих цін, встановлених Регулятором для інших суб'єктів ринку природного газу, або таких, що діють на ринках природного газу інших держав.

Тарифи на послуги транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу та послуги установки LNG повинні сприяти ефективній торгівлі природним газом та розвитку конкуренції на ринку природного газу, не допускати перехресного субсидіювання між замовниками, створювати економічні стимули для здійснення інвестицій та підтримання у належному стані газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG, а також покращення взаємодії і сполучення між ними.

Тарифи на послуги транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу та послуги установки LNG не повинні обмежувати ліквідність ринку та спотворювати транскордонну торгівлю природним газом. Методології визначення таких тарифів затверджуються Регулятором не менш як за 15 днів до дати, з якої починають застосовуватися тарифи, визначені відповідно до таких методологій.

Будь-які платежі, пов'язані з доступом до газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG або приєднанням до газотранспортної або газорозподільної системи (у тому числі тарифи на послуги транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу та послуги установки LNG), розраховуються незалежно від фізичного шляху слідування природного газу.

Тарифи на послуги транспортування і розподілу природного газу, а також інші платежі, пов'язані з доступом до газотранспортної або газорозподільної системи чи приєднанням до газотранспортної або газорозподільної системи, повинні стимулювати оператора газотранспортної системи і оператора газорозподільної системи до підвищення ефективності газотранспортної або газорозподільної системи, інтеграції ринку природного газу і забезпечення безпеки постачання природного газу, а також до розвитку науково-технічних знань, пов'язаних із господарською діяльністю таких суб'єктів.

Тарифи на послуги транспортування природного газу встановлюються окремо для кожної точки входу та точки виходу на підставі методології визначення тарифів на послуги транспортування природного газу на основі точок входу і точок виходу, що затверджується Регулятором.

У разі якщо відмінності у структурі тарифів на послуги транспортування природного газу або правилах балансування, що застосовуються до газотранспортної системи, перешкоджають транскордонній торгівлі природним газом, вживаються заходи для гармонізації структур тарифів і правил балансування, що застосовуються до цієї газотранспортної системи та газотранспортної системи (систем) сусідніх держав.

Рішення Регулятора про встановлення тарифів на послуги транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу, послуги установки LNG підлягають оприлюдненню шляхом розміщення на веб-сайті Регулятора.

Суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність з транспортування та/або зберігання природного газу, має право на відшкодування понесених ним витрат на здійснення інвестицій, погоджених Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, за рахунок регульованих тарифів на послуги з транспортування та/або зберігання природного газу, що надаються ним з використанням державного майна. Майно (необоротні активи), створене та/або набуто в результаті здійснення інвестицій, належить державі.

(частину шосту статті 4 доповнено абзацом згідно із Законом України від 31.10.2019 р. N 264-IX)

7. На ринку природного газу центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі:

- 1) формує та реалізує державну політику в нафтогазовому комплексі з урахуванням положень [Енергетичної стратегії України](#);
- 2) розробляє державні цільові програми, зокрема щодо диверсифікації джерел надходження природного газу;
- 3) розробляє та координує виконання мінімальних стандартів безпеки постачання природного газу відповідно до статті 5 цього Закону;
- 4) розробляє, затверджує та впроваджує в межах своїх повноважень Національний план дій відповідно до статті 6 цього Закону;
- 5) здійснює моніторинг безпеки постачання природного газу відповідно до статті 7 цього Закону;
- 6) здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на нього Кабінетом Міністрів України.

8. Регулятор здійснює повноваження, визначені цією статтею, також щодо суб'єкта управління об'єктами державної власності, що використовуються у процесі провадження діяльності з транспортування та/або зберігання природного газу.

(статтю 4 доповнено частиною восьмою згідно із Законом України від 31.10.2019 р. N 264-IX)

Стаття 5. Заходи з безпеки постачання природного газу

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, розробляє та затверджує [правила](#) про безпеку постачання природного газу, які є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами ринку природного газу. Правила про безпеку постачання природного газу встановлюють мінімальні стандарти безпеки постачання природного газу та повинні визначати:

- 1) коло споживачів, які визнаються захищеними споживачами, з урахуванням того, що споживання природного газу захищеними споживачами, які не є побутовими споживачами, не має перевищувати 20 відсотків загального обсягу споживання України;
- 2) заходи, які є обов'язковими до вжиття суб'єктами ринку природного газу (крім споживачів) для забезпечення безпеки постачання природного газу захищеним споживачам, зокрема у таких випадках:
 - а) надзвичайні температурні умови протягом семиденного пікового періоду, статистична ймовірність настання яких становить раз на 20 років;

б) будь-який період тривалістю 30 днів і більше, протягом якого спостерігається надзвичайно високий попит на природний газ, статистична ймовірність настання якого становить раз на 20 років;

в) вихід із ладу одного магістрального газопроводу за звичайних зимових умов на період тривалістю не менше 30 днів;

3) коло суб'єктів ринку природного газу, які зобов'язані вживати заходів, передбачених пунктом 2 цієї частини;

4) виявлення і класифікацію основних ризиків щодо безпеки постачання природного газу (оцінка ризиків);

5) заходи, необхідні для зменшення впливу виявлених ризиків, зокрема ризику виходу з ладу транскордонного газопроводу, установки LNG, або газосховища або зупинення чи істотного обмеження джерела надходження природного газу, з визначенням обсягу обов'язків суб'єктів ринку природного газу та строків їх виконання;

6) форму та порядок подання звіту суб'єктами ринку природного газу (крім споживачів) про стан виконання заходів, передбачених пунктом 2 цієї частини;

7) обов'язки суб'єктів владних повноважень, відповідальних за безпеку постачання природного газу.

2. Під час розроблення правил, передбачених частиною першою цієї статті, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, зобов'язаний враховувати економічний вплив відповідних заходів, їх ефективність та економічність, наслідки для функціонування ринку природного газу та впливу на довкілля та споживачів.

Правила, передбачені частиною першою цієї статті, повинні базуватися на ринкових засадах, бути прозорими, недискримінаційними, заздалегідь не передбачати неможливість їхнього виконання, не спотворювати конкуренцію на ринку природного газу і не перешкоджати його розвитку. Такі правила не повинні створювати надмірного тягаря для суб'єктів ринку природного газу та мінімізувати негативні наслідки для функціонування ринку природного газу.

3. До 1 вересня поточного року центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, забезпечує оновлення правил про безпеку постачання природного газу на наступний календарний рік та оприлюднює їх шляхом розміщення на своєму веб-сайті.

Стаття 6. Національний план дій

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, розробляє і за результатами консультацій з суб'єктами ринку природного газу, представниками споживачів (у тому числі побутових споживачів) та за погодженням з Регулятором затверджує [Національний план дій](#), що є обов'язковим для виконання всіма суб'єктами ринку природного газу.

Національний план дій визначає заходи для усунення або зменшення загального негативного впливу кризової ситуації.

До 1 вересня поточного року центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, забезпечує оновлення Національного плану дій на наступний календарний рік та оприлюднює його шляхом розміщення на своєму веб-сайті.

2. У Національному плані дій визначаються:

1) рівні кризової ситуації, а саме:

а) кризова ситуація рівня раннього попередження - ситуація, при якій існує конкретна, перевірена і достовірна інформація про можливість істотного погіршення ситуації з постачання природного газу, яка ймовірно призведе до кризової ситуації рівня попередження або рівня надзвичайної ситуації;

б) кризова ситуація рівня попередження - ситуація, при якій має місце зупинення чи обмеження джерела надходження природного газу або надзвичайно високий попит на природний газ, що призводить до істотного погіршення ситуації з постачання природного газу, але надходження природного газу на ринок України забезпечується без необхідності вжиття неринкових заходів;

в) кризова ситуація рівня надзвичайної ситуації - ситуація, при якій має місце надзвичайно високий попит на природний газ, зупинення чи обмеження важливого джерела надходження природного газу або інше істотне погіршення ситуації з постачання природного газу, при якому було вжито всіх відповідних ринкових заходів, але надходження природного газу на ринок не є достатнім для забезпечення попиту, що створює необхідність для вжиття неринкових заходів, зокрема для забезпечення постачання захищеним споживачам;

2) для кожного рівня кризової ситуації:

а) система заходів реагування, у тому числі відповідні процедури обміну інформацією. Заходи реагування мають бути ринковими, якщо вжиття ринкових заходів не дозволяє забезпечити безпеку постачання природного газу, зокрема захищеним споживачам, вживаються інші (неринкові) заходи, передбачені пунктом 1 цієї частини;

б) обов'язки суб'єктів ринку природного газу з урахуванням впливу на них кризової ситуації з надходженням природного газу, у тому числі їх обов'язки щодо взаємодії з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі;

в) завдання та повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, а також інших суб'єктів владних повноважень, уповноважених брати участь у подоланні кризової ситуації;

3) орган, особа або група осіб, відповідальних за управління кризовою ситуацією;

4) механізми співпраці з відповідальними органами інших держав, зокрема держав - сторін Енергетичного Співтовариства, на випадок кризової ситуації;

5) перелік першочергових заходів, що підлягають обов'язковому виконанню з метою поновлення надходження природного газу, у тому числі, за потребою, механізм та джерела компенсації витрат відповідних суб'єктів ринку природного газу.

3. У разі кризової ситуації або якщо існує загроза безпеці населення, небезпека руйнування газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища, установки LNG чи загроза цілісності газотранспортної системи, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, ухвалює рішення про необхідність вжиття тимчасових запобіжних заходів та повідомляє про це Регулятора. Невідкладно після ухвалення такого рішення вживаються заходи, визначені Національним планом дій як першочергові.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, невідкладно повідомляє Секретаріат Енергетичного Співтовариства про ухвалення рішення про необхідність вжиття тимчасових запобіжних заходів, а також про заходи, що він планує вжити відповідно до Національного плану дій. Запобіжні заходи повинні відповідати таким вимогам:

1) бути передбаченими Національним планом дій;

2) мати визначений строк дії;

3) не створювати необґрунтовані перешкоди для руху природного газу в газотранспортних системах України та газотранспортних системах інших держав - сторін Енергетичного Співтовариства;

4) не створювати ймовірну істотну загрозу безпеці постачання природного газу іншої держави - сторони Енергетичного Співтовариства;

5) не обмежувати доступ до газотранспортних систем або газосховищ України для замовників, створених відповідно до законодавства іншої держави - сторони Енергетичного Співтовариства, якщо надання такого доступу є технічно можливим та безпечним.

У визначених законом випадках центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, вживає заходів, не передбачених Національним планом дій, про що невідкладно повідомляє Регулятора та Секретаріат Енергетичного Співтовариства, у тому числі щодо причин вжиття таких заходів.

4. У разі якщо вжиття тимчасових запобіжних заходів на національному рівні не забезпечить врегулювання кризової ситуації, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, зобов'язаний повідомити голову Координаційної Групи Енергетичного Співтовариства з питань безпеки постачання для вжиття необхідних заходів на міжнародному рівні.

5. Для цілей частин першої - четвертої цієї статті до ринкових заходів, що застосовуються для подолання кризової ситуації всіх рівнів, належать:

1) заходи, спрямовані на збільшення обсягів постачання природного газу:

підвищення спроможності до реагування на кризову ситуацію об'єктів, пов'язаних з видобутком природного газу;

збільшення гнучкості імпорту природного газу, забезпечення двостороннього руху природного газу, диверсифікація джерел надходження природного газу;

сприяння доступу до газотранспортних систем для постачальників газу з альтернативних джерел;

забезпечення достатньої потужності (у тому числі потужності відбору) газосховищ та обсягів природного газу в газосховищах;

забезпечення необхідної потужності установки LNG;

використання довгострокових та короткострокових договорів купівлі-продажу і постачання природного газу;

стимулювання інвестицій в об'єкти газової інфраструктури;

укладення договорів, спрямованих на забезпечення безпеки постачання природного газу;

2) заходи, спрямовані на зменшення обсягів споживання природного газу:

використання договорів, умови яких передбачають переривання (зупинення) фактичного постачання природного газу у деяких випадках;

забезпечення заміщення природного газу як енергоресурсу для промисловості та виробників електричної енергії;

добровільні заходи для зменшення навантаження на об'єкти газової інфраструктури у піковий період;

заходи з енергоефективності;

сприяння споживанню газу з альтернативних джерел.

6. Для цілей частин першої - четвертої цієї статті до неринкових заходів, що застосовуються для подолання кризової ситуації рівня надзвичайної ситуації, належать:

1) заходи, спрямовані на збільшення обсягів постачання природного газу:

використання природного газу із стратегічного запасу природного газу, що створюється і підтримується відповідно до закону;

примусове використання запасів альтернативних видів палива;

примусове використання електричної енергії, виробленої з енергоносіїв, відмінних від природного газу;

примусове збільшення обсягів видобутку природного газу;

примусове збільшення обсягу відбору природного газу;

2) заходи, спрямовані на зменшення обсягів споживання природного газу:

примусове використання енергоносіїв, відмінних від природного газу;

примусове застосування умов договорів, що дозволяють здійснити переривання (зупинення) фактичного постачання природного газу у деяких випадках;

примусове зменшення обсягів споживання природного газу.

Стаття 7. Моніторинг безпеки постачання природного газу

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, зобов'язаний здійснювати моніторинг безпеки постачання природного газу:

1) стану впровадження заходів з безпеки постачання природного газу, передбачених статтею 5 цього Закону;

2) балансу попиту та пропозиції природного газу в Україні;

3) укладених протягом звітного року довгострокових зовнішньоекономічних договорів купівлі-продажу або постачання природного газу;

4) стану ресурсного забезпечення ринку природного газу (ліквідності ринку природного газу);

5) достатності потенціалу сполучення між газотранспортними системами України та газотранспортними системами інших держав;

6) рівня очікуваного попиту, доступних надходжень та, відповідно, прогнозованої ситуації на ринку природного газу з урахуванням зміни попиту, автономності джерел надходження природного газу та можливої зміни таких джерел;

7) обсягу нових потужностей газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG, будівництво яких планується або вже розпочато;

8) технічного стану газотранспортних і газорозподільних систем;

9) заходів, спрямованих на задоволення пікового попиту, а також покриття тимчасового дефіциту природного газу в одного або декількох постачальників.

2. До 31 липня поточного року центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, готує та розміщує на своєму веб-сайті звіт за попередній календарний рік про результати моніторингу питань, зазначених у частині першій цієї статті, а також вжиті або заплановані заходи щодо цих питань.

Звіт повинен також містити інформацію про:

1) вплив заходів, передбачених статтею 6 цього Закону, на конкуренцію на ринку природного газу;

2) потужність газосховищ;

3) тривалість та обсяг довгострокових зовнішньоекономічних договорів купівлі-продажу та постачання, принаймні однією стороною яких є суб'єкт господарювання України, із зазначенням строку дії таких договорів, а також про вплив таких договорів на стан ресурсного забезпечення ринку природного газу в Україні та на безпеку постачання природного газу;

4) механізми стимулювання інвестицій у видобуток, транспортування, розподіл, зберігання природного газу та надання послуг установки LNG, передбачені законодавством України.

3. Електронна версія звіту, передбаченого частиною другою цієї статті, разом із його перекладом на англійську мову передається Секретаріату Енергетичного Співтовариства протягом 45 днів з дня розміщення звіту на веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі.

Стаття 8. Технічні норми та стандарти безпеки на ринку природного газу

1. Технічні норми та стандарти безпеки, що поширюються на газотранспортні та газорозподільні системи, газосховища, установку LNG, у тому числі правила техніки безпеки, мінімальні технічні вимоги до проектування та експлуатації, вимоги до проведення технічної перевірки, вимоги до професійної кваліфікації та досвіду фізичних та юридичних осіб, які виконують роботи з будівництва, інженерно-технічні роботи і технічне обслуговування газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG, затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, та підлягають оприлюдненню у встановленому порядку.

Технічні норми та стандарти безпеки повинні бути об'єктивно необхідними, недискримінаційними та забезпечувати безаварійну та безперебійну роботу газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, сприяє впровадженню технічних норм і стандартів безпеки Європейського Союзу.

Стаття 9. Ліцензування господарської діяльності на ринку природного газу

1. Господарська діяльність на ринку природного газу, пов'язана з його транспортуванням, розподілом, зберіганням, наданням послуг установки LNG, постачанням природного газу, провадиться за умови отримання відповідної ліцензії.

Діяльність інвесторів - учасників угод про розподіл продукції, укладених згідно із [Законом України "Про угоди про розподіл продукції"](#), на ринку природного газу здійснюється з урахуванням [статті 4 Закону України "Про угоди про розподіл продукції"](#).

2. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності на ринку природного газу, пов'язаної з його транспортуванням, розподілом, зберіганням, наданням послуг установки LNG, постачанням природного газу, затверджуються Регулятором після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

3. Ліцензія на провадження господарської діяльності на ринку природного газу, пов'язаної з його транспортуванням, розподілом, зберіганням, наданням послуг установки LNG, постачанням природного газу, видається Регулятором у встановленому законодавством порядку.

4. У видачі ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності на ринку природного газу може бути відмовлено виключно з підстав, передбачених законом, а також у недискримінаційний спосіб та на підставі повної і об'єктивної оцінки документів, поданих заявником, з урахуванням іншої відповідної інформації, яка є у розпорядженні Регулятора.

Причини відмови у видачі ліцензії повинні бути повідомлені заявнику і доведені до відома Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Стаття 10. Регіональне співробітництво

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, зобов'язаний співпрацювати з відповідальними органами інших держав - сторін Енергетичного Співтовариства з метою налагодження механізмів дво- і багатосторонньої солідарності.

Така співпраця здійснюється, зокрема, у ситуаціях, що призвели або ймовірно призведуть до збоїв у надходженні природного газу в Україну або іншу державу - сторону Енергетичного Співтовариства. У такому разі центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, повинен створити необхідні передумови для:

- 1) координації заходів, передбачених статтею 6 цього Закону;
 - 2) виявлення необхідності будівництва або реконструкції транскордонних газопроводів, у тому числі з метою забезпечення двостороннього руху природного газу, та здійснення такого будівництва або реконструкції;
 - 3) надання взаємної допомоги.
2. Інформація про заходи співпраці, передбачені цією статтею, доводиться до відома Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Розділ III ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Глава 1. Загальні положення про ринок природного газу

Стаття 11. Спеціальні обов'язки для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу

1. З метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися **спеціальні обов'язки** в обсязі та на умовах,

визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

Такі обов'язки мають бути чітко визначеними, прозорими, недискримінаційними та заздалегідь не передбачати неможливість їх виконання.

Такі обов'язки не повинні обмежувати постачальників, створених відповідно до законодавства інших держав - сторін Енергетичного Співтовариства, у праві на здійснення постачання природного газу споживачам України.

Такі обов'язки не можуть покладатися на споживачів.

2. Обсяг та умови виконання спеціальних обов'язків, покладених Кабінетом Міністрів України на суб'єктів ринку природного газу, мають бути необхідними та пропорційними меті задоволення правомірного загальносуспільного інтересу та такими, що створюють найменші перешкоди для розвитку ринку природного газу.

3. До загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу належать:

- 1) національна безпека, а також безпека постачання природного газу;
- 2) стабільність, належна якість та доступність енергоресурсів;
- 3) захист навколишнього природного середовища, у тому числі енергоефективність, збільшення частки енергії з альтернативних джерел та зменшення викидів парникових газів;
- 4) захист здоров'я, життя та власності населення.

4. Рішення Кабінету Міністрів України про покладання спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу має визначати:

- 1) загальносуспільний інтерес у процесі функціонування ринку природного газу, для забезпечення якого покладаються спеціальні обов'язки на суб'єктів ринку природного газу;
- 2) обсяг спеціальних обов'язків;
- 3) коло суб'єктів ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки;
- 4) обсяг прав суб'єктів ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки, необхідних для виконання таких обов'язків;
- 5) категорії споживачів, яких стосуються спеціальні обов'язки;
- 6) територію та строк виконання спеціальних обов'язків;
- 7) джерела фінансування та порядок визначення компенсації, що надається суб'єктам ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки, з урахуванням положення частини сьомої цієї статті.

5. Вибір суб'єкта або суб'єктів ринку природного газу, на яких покладаються спеціальні обов'язки відповідно до частини першої цієї статті, здійснюється у прозорий і недискримінаційний спосіб на підставі критеріїв, затверджених Кабінетом Міністрів України, та не має створювати перешкод для реалізації прав споживачів на вільний вибір постачальника.

6. Частина шоста статті 11 втратила чинність з 01.04.2017 р.

(відповідно до абзацу п'ятого пункту 1
Прикінцевих та перехідних положень цього Закону)

7. Суб'єкт ринку природного газу, на якого покладаються спеціальні обов'язки відповідно до частини першої цієї статті, має право на отримання компенсації економічно обґрунтованих витрат, здійснених таким суб'єктом, зменшених на доходи, отримані у процесі виконання покладених на нього спеціальних обов'язків, та з урахуванням допустимого рівня прибутку відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

8. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, доводить до відома Секретаріату Енергетичного Співтовариства інформацію про заходи, вжиті на виконання цієї статті, у тому числі щодо можливих наслідків таких заходів для конкуренції на ринку природного газу України та на ринку природного газу Енергетичного Співтовариства.

Оновлення інформації про заходи, вжиті на виконання цієї статті, надається Секретаріату Енергетичного Співтовариства центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, раз на два роки.

Глава 2. Постачання природного газу

Стаття 12. Правила постачання природного газу

1. Постачання природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості у порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором. Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу визначаються згідно із встановленими стандартами та нормативно-правовими актами.

Постачання природного газу побутовим споживачам здійснюється на підставі [типового договору](#), що затверджується Регулятором та оприлюднюється в установленому порядку.

Постачання природного газу постачальником "останньої надії" здійснюється на підставі [типового договору](#), що затверджується Регулятором. Договір на постачання природного газу постачальником "останньої надії" є публічним.

2. Постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

3. Права та обов'язки постачальників і споживачів визначаються цим Законом, [Цивільним і Господарським кодексами України](#), правилами постачання природного газу, іншими нормативно-правовими актами, а також договором постачання природного газу.

4. Правила постачання природного газу затверджуються Регулятором після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства і є обов'язковими для виконання всіма постачальниками та споживачами.

5. Договір постачання повинен містити такі істотні умови:

1) обов'язок постачальника забезпечити споживача всією необхідною інформацією про загальні умови постачання (у тому числі ціни), права та обов'язки постачальника та споживача, зазначення актів законодавства, якими регулюються відносини між постачальником і споживачем, наявні способи досудового вирішення спорів з таким постачальником шляхом її розміщення на офіційному веб-сайті постачальника;

2) обов'язок постачальника забезпечити споживача інформацією про обсяги та інші показники споживання природного газу таким споживачем на безоплатній основі;

3) обов'язок постачальника повідомити споживачу про намір внесення змін до договору постачання природного газу в частині умов постачання до початку дії таких змін та гарантування права споживача на дострокове розірвання договору постачання, якщо нові умови постачання є для нього неприйнятними;

4) обов'язок постачальника забезпечити споживачу вибір способу оплати з метою уникнення дискримінації;

5) обов'язок постачальника забезпечити споживача прозорими, простими та доступними способами досудового вирішення спорів з таким постачальником;

6) порядок відшкодування та визначення розміру збитків, завданих внаслідок порушення договору постачання.

6. Постачальники зобов'язані створювати страховий запас природного газу в розмірі не більше 10 відсотків запланованого місячного обсягу постачання природного газу споживачам на наступний місяць. Розмір страхового запасу встановлюється щорічно Кабінетом Міністрів України на однаковому рівні для всіх постачальників.

(частина шоста статті 12 у редакції
Закону України від 22.09.2016 р. N 1541-VIII)

Стаття 13. Права та обов'язки споживача

1. Споживач має право, зокрема, на:

1) вільний вибір постачальника;

2) безоплатну зміну постачальника, крім випадків, передбачених абзацом другим частини першої статті 14 цього Закону;

3) отримання інформації про загальні умови постачання (у тому числі ціни), права та обов'язки постачальника та споживача, зазначення актів законодавства, якими

регулюються відносини між постачальником і споживачем, наявні способи досудового вирішення спорів з постачальником;

4) отримання природного газу належної якості та кількості, фізико-хімічні показники якого відповідають встановленим нормам, відповідно до умов укладених договорів, крім випадків припинення (обмеження) постачання природного газу відповідно до вимог законодавства та умов договорів;

5) безоплатне отримання інформації про обсяги та інші показники власного споживання природного газу;

6) дострокове розірвання договору постачання, якщо постачальник повідомив споживача про намір внесення змін до договору постачання в частині умов постачання та нові умови постачання виявилися для нього неприйнятними.

2. Споживач зобов'язаний, зокрема:

1) укласти договір про постачання природного газу;

2) забезпечувати своєчасну та повну оплату вартості природного газу згідно з умовами договорів;

3) не допускати несанкціонованого відбору природного газу;

4) забезпечувати безперешкодний доступ уповноважених представників оператора газотранспортної системи, оператора газорозподільної системи до вузлів обліку природного газу та з метою встановлення вузлів обліку газу;

5) припиняти (обмежувати) споживання природного газу відповідно до вимог законодавства та умов договорів.

3. У разі порушення або невиконання своїх обов'язків споживач несе відповідальність згідно із законом.

4. Захист прав споживачів природного газу - фізичних осіб регулюється цим Законом, [Законом України "Про захист прав споживачів"](#) та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 14. Особливості реалізації права на зміну постачальника

1. Усім споживачам гарантується право вибору постачальника.

Забороняється стягувати плату або вимагати будь-яку іншу фінансову компенсацію у зв'язку із зміною постачальника (крім випадків, коли така плата або компенсація прямо передбачена договором постачання із споживачем, що не належить до категорії побутових споживачів).

Діючий постачальник не має права встановлювати умови для припинення договору постачання, які обмежують право споживача на зміну постачальника.

2. За умови виконання споживачем своїх зобов'язань за договором постачання:

1) зміна постачальника за ініціативою споживача має бути завершена в термін не більше трьох тижнів з дня повідомлення таким споживачем про намір змінити постачальника, за умови дотримання правил зміни постачальника, у тому числі обов'язку щодо здійснення повного остаточного розрахунку з попереднім постачальником;

2) до припинення договору постачання діючий постачальник зобов'язаний забезпечувати постачання природного газу споживачу на умовах чинного договору.

Наявність спору між діючим постачальником і споживачем, який заявив про намір змінити постачальника, не є підставою для затримки у виконанні договору постачання з новим постачальником.

3. Регулятор здійснює регулярний моніторинг стану додержання положень цієї статті.

Стаття 15. Постачальник "останньої надії"

1. У разі якщо постачальника ліквідовано, визнано банкрутом, його ліцензію на провадження діяльності з постачання природного газу анульовано або її дію зупинено, а також в інших випадках, передбачених правилами для постачальника "останньої надії", постачання природного газу споживачу здійснюється у порядку, визначеному правилами для постачальника "останньої надії", та на умовах типового договору постачання постачальником "останньої надії", що затверджується Регулятором.

Договір постачання між постачальником "останньої надії" і споживачем вважається укладеним з моменту початку фактичного постачання природного газу такому споживачу.

Постачальник "останньої надії" визначається Кабінетом Міністрів України строком на три роки за результатами конкурсу, проведеного у [порядку](#), встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Постачальник "останньої надії" постачає природний газ споживачу протягом строку, який не може перевищувати 60 діб та триває до кінця календарного місяця, що настає за місяцем початку фактичного постачання природного газу споживачу постачальником "останньої надії".

Після закінчення цього строку постачальник "останньої надії" зобов'язаний припинити постачання природного газу споживачу. Постачальник "останньої надії" має право припинити постачання природного газу споживачу до закінчення вищезазначеного строку у разі невиконання цим споживачем обов'язку щодо повної та своєчасної оплати вартості природного газу, який постачається постачальником "останньої надії", відповідно до типового договору постачання постачальником "останньої надії".

3. Ціна природного газу, що постачається постачальником "останньої надії", не повинна обмежувати конкуренцію на ринку природного газу і встановлюється на підставі правил для визначення ціни природного газу, що постачається постачальником "останньої надії", що затверджуються Регулятором.

4. Регулятор затверджує правила для постачальника "останньої надії" і типовий договір постачання природного газу постачальником "останньої надії" після консультацій з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

5. Постачальник, визначений Кабінетом Міністрів України як постачальник "останньої надії", веде окремий облік господарської діяльності постачальника "останньої надії".

6. Постачальник "останньої надії" готує та розміщує на своєму веб-сайті щорічний звіт про господарську діяльність постачальника "останньої надії", який має містити інформацію про кількість споживачів постачальника "останньої надії", загальний обсяг поставленого природного газу та середню тривалість постачання.

Стаття 16. Захист вразливих споживачів

1. Кабінет Міністрів України встановлює критерії для віднесення споживачів до категорії вразливих.

2. Вразливі споживачі мають право на субсидію для відшкодування витрат за спожитий природний газ та іншу адресну допомогу, що надається у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Порядок захисту вразливих споживачів має:

- 1) визначати категорії вразливих споживачів;
- 2) визначати порядок обліку вразливих споживачів;
- 3) визначати заходи з моніторингу та державного контролю за належністю до категорії вразливих споживачів;
- 4) містити спеціальні заходи захисту вразливих споживачів стосовно відключення у критичні періоди з метою задоволення потреб таких споживачів у природному газі;
- 5) передбачати обсяг адресної допомоги для категорії вразливих споживачів. Адресна допомога надається вразливим споживачам у спосіб, що забезпечує її цільове використання.

Стаття 17. Обов'язки щодо збереження інформації

1. Оптовий продавець зобов'язаний зберігати протягом п'яти років та надавати на вимогу суб'єктів владних повноважень, а також Секретаріату Енергетичного Співтовариства інформацію про всі операції на підставі договорів купівлі-продажу природного газу з оптовими покупцями, постачальниками, операторами газотранспортних систем, операторами газосховищ та оператором установки LNG в такому обсязі: строк дії відповідного договору, обсяг операції, дата та час здійснення операції, ціна, а також загальні умови поставки та оплати, реквізити оптового покупця або постачальника, стан розрахунків.

2. Регулятор приймає рішення про часткове розголошення цієї інформації на запит суб'єктів ринку природного газу, за умови що це не призведе до розголошення інформації, що містить комерційну цінність для суб'єктів ринку природного газу, або інформації про конкретні операції.

Глава 3. Облік природного газу

Стаття 18. Приладовий облік природного газу

1. Приладовий облік природного газу здійснюється з метою отримання та реєстрації достовірної інформації про обсяги і якість природного газу під час його транспортування, розподілу, постачання, зберігання та споживання.

2. Приладовий облік природного газу здійснюється з метою визначення за допомогою вузла обліку природного газу обсягів його споживання та/або реалізації, на підставі яких проводяться взаєморозрахунки суб'єктів ринку природного газу.

3. Постачання природного газу споживачам здійснюється за умови наявності вузла обліку природного газу. Побутові споживачі у разі відсутності приладів обліку природного газу споживають природний газ за нормами, встановленими законодавством, до термінів, передбачених у [частині першій статті 2 Закону України "Про забезпечення комерційного обліку природного газу"](#).

Результати вимірювань вузла обліку природного газу можуть бути використані за умови забезпечення єдності вимірювань.

Вимоги до складових частин вузла обліку природного газу, правил експлуатації приладів обліку, порядку вимірювання обсягів та визначення якості природного газу визначаються технічними регламентами та нормами, правилами і стандартами, що встановлюються і затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі.

4. Держава заохочує впровадження новітніх систем, у тому числі апаратних засобів, обліку природного газу, зокрема тих, що забезпечують можливість споживача активно управляти власним споживанням.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, у межах своїх повноважень координує здійснення комплексного аналізу довгострокових економічних переваг та витрат на впровадження таких заходів та їх оптимального переліку. На підставі результатів такого аналізу центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, затверджує план впровадження обраного комплексу заходів.

Розділ IV

ДОСТУП ДО ГАЗОТРАНСПОРТНИХ ТА ГАЗОРОЗПОДІЛЬНИХ СИСТЕМ, ГАЗОСХОВИЩ, УСТАНОВКИ LNG

Стаття 19. Загальні правила доступу до газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG

1. Суб'єкти ринку природного газу є рівними у праві на отримання доступу до газотранспортних та газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG та на приєднання до газотранспортних і газорозподільних систем.

Виробники біогазу або інших видів газу з альтернативних джерел мають право на отримання доступу до газотранспортних і газорозподільних систем, газосховищ, установки LNG та на приєднання до газотранспортних та газорозподільних систем, за умови дотримання технічних норм та стандартів безпеки відповідно до законодавства та за умови, що біогаз або інші види газу з альтернативних джерел за своїми фізико-технічними характеристиками відповідають стандартам на природний газ.

2. Оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG зобов'язані за зверненням суб'єкта ринку природного газу (замовника) забезпечити йому доступ до газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG.

Оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи зобов'язані за зверненням суб'єкта ринку природного газу (замовника) забезпечити його приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи.

Перед укладенням договору з суб'єктом ринку природного газу (замовником) оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG можуть вимагати від такого суб'єкта підтвердження його платоспроможності відповідно до кодексу газотранспортної системи, кодексу газорозподільних систем, кодексу газосховищ або кодексу установки LNG. Така вимога має бути пропорційною і застосовуватися у недискримінаційний спосіб.

3. Оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG можуть відмовити суб'єкту ринку природного газу (замовнику) в доступі до газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG за наявності однієї з таких підстав:

- 1) відсутність або недостатність вільної потужності;
- 2) надання доступу стане перешкодою для виконання таким оператором спеціальних обов'язків, покладених на нього відповідно до статті 11 цього Закону;
- 3) відмова в доступі є виправданою на підставі рішення, прийнятого відповідно до статті 55 цього Закону.

Про відмову в доступі до газотранспортної системи або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG повідомляють (із зазначенням причин відмови) суб'єкта ринку природного газу та Регулятора протягом п'яти робочих днів.

У разі відмови в доступі на підставі пункту 1 цієї частини оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG вживають всіх можливих заходів для збільшення потужності газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG за умови, що це є економічно виправданим або що суб'єкт ринку природного газу (замовник) згодився компенсувати витрати такого оператора на збільшення потужності.

4. Оператору газотранспортної системи, оператору газорозподільної системи, оператору газосховища, оператору установки LNG забороняється допускати дискримінацію замовників.

5. Оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG зобов'язані надавати один одному інформацію, необхідну для забезпечення безпечного та економічного руху природного газу між об'єктами газової інфраструктури, операторами яких вони є, на підставі нормативно-правових актів, визначених цим Законом, або відповідних договорів.

6. Оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG зобов'язані забезпечувати замовників інформацією, необхідною для швидкого та економного доступу до газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG.

Інформація надається оператором газотранспортної системи, оператором газорозподільної системи, оператором газосховища або оператором установки LNG відповідно до законодавства, у зрозумілій і чіткій формі та у недискримінаційний спосіб.

7. Оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи, оператор газосховища, оператор установки LNG зобов'язані забезпечувати конфіденційність інформації, що містить комерційну цінність, яка була отримана ними у процесі провадження господарської діяльності, а також вживати заходів до запобігання розголошенню інформації про власну господарську діяльність, що може становити комерційну цінність для інших осіб, у дискримінаційний спосіб.

8. Методологія визначення тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу, методології визначення тарифів на послуги розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу та послуги установки LNG, а також тарифи на послуги транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу та послуги установки LNG затверджуються Регулятором.

9. Технічні та комерційні умови приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи визначаються в кодексі газотранспортної системи або кодексі газорозподільних систем.

Приєднання об'єкта замовника до газотранспортної або газорозподільної системи здійснюється в такому порядку:

отримання дозволу оператора газотранспортної або газорозподільної системи на приєднання;

отримання замовником або проектувальником вихідних даних;

розроблення проектної документації та проведення у випадках, передбачених законодавством, її експертизи;

затвердження проектної документації;

виконання підготовчих та будівельних робіт;

підключення об'єкта до газотранспортної або газорозподільної системи;

прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта;

реєстрація права власності на об'єкт будівництва.

Проектування та будівництво об'єктів газотранспортної або газорозподільної системи здійснюються відповідно до законодавства у сфері містобудівної діяльності, а також технічних умов приєднання, передбачених кодексом газотранспортної системи або кодексом газорозподільних систем.

Замовник має право на власний розсуд обирати виконавця проектних та будівельних робіт з приєднання серед суб'єктів господарювання, які мають право на здійснення відповідного виду діяльності згідно з вимогами законодавства. При цьому витрати замовника, пов'язані з виконанням проектних та будівельних робіт, не включаються до складу плати за приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи.

Плата за приєднання до газотранспортної або газорозподільної системи визначається згідно з договором між замовником і оператором газотранспортної або газорозподільної системи на підставі методології, затвердженої Регулятором.

Методологія визначення плати за приєднання до газотранспортних та газорозподільних систем має визначати типи приєднання з урахуванням особливостей приєднання у різних випадках та встановлювати граничний рівень плати за приєднання для кожного типу приєднання.

Оператор газотранспортної системи, оператор газорозподільної системи мають право відмовити у наданні дозволу на приєднання виключно у разі відсутності чи недостатності вільної потужності газотранспортної або газорозподільної системи.

За ініціативи замовника може бути проведена незалежна експертиза вихідних даних на відповідність чинним стандартам, нормам та правилам. Проведення експертизи здійснюється незалежними організаціями, визначеними центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Глава 4. Транспортування природного газу

Стаття 20. Оператор газотранспортної системи

1. Оператор газотранспортної системи на виключних засадах відповідає за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання в належному стані та розвиток, включаючи нове будівництво та реконструкцію, газотранспортної системи з метою задоволення очікуваного попиту суб'єктів ринку природного газу на послуги транспортування природного газу, враховуючи поступовий розвиток ринку природного газу.

2. Суб'єкт господарювання, який отримав ліцензію на провадження діяльності з транспортування природного газу, є оператором газотранспортної системи.

Ліцензія на провадження діяльності з транспортування природного газу видається виключно тому заявнику, щодо якого прийнято остаточне рішення про сертифікацію відповідно до статей 24, 26 цього Закону, крім заявника, щодо якого Регулятор прийняв рішення про незастосування статті 23 цього Закону відповідно до статті 54 цього Закону.

Стаття 21. Особливості реалізації права власності держави на газотранспортну систему

1. Оператором газотранспортної системи, що перебуває в державній власності і не підлягає приватизації, може бути виключно суб'єкт господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі.

2. Забороняється:

- 1) приватизація оператора газотранспортної системи повністю або частково та вчинення інших правочинів, що можуть призвести до відчуження акцій, часток у статутному капіталі оператора газотранспортної системи або суб'єкта господарювання, який володіє корпоративними правами такого оператора газотранспортної системи, а також підприємств, установ, організацій, утворених внаслідок їх реорганізації (крім випадків, якщо таке відчуження здійснюється на користь суб'єкта господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі);
- 2) приватизація об'єктів державної власності, що використовуються оператором газотранспортної системи у процесі провадження діяльності з транспортування природного газу, а також підприємствами, установами, організаціями, утвореними внаслідок його реорганізації, та вчинення інших правочинів, що можуть призвести до відчуження таких об'єктів;
- 3) відчуження об'єктів державної власності, що використовуються оператором газотранспортної системи у процесі провадження діяльності з транспортування природного газу, а також передача таких об'єктів в управління, в тому числі концесію, оренду, господарське відання, до статутного капіталу інших юридичних осіб, крім випадків, якщо така передача здійснюється уповноваженому суб'єкту управління об'єктами державної власності або суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі, чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків у статутному капіталі якого належать зазначеним у цій частині цієї статті суб'єктам, виключно з метою відокремлення діяльності з транспортування природного газу.

(стаття 21 у редакції Закону
України від 31.10.2019 р. N 264-IX)

Стаття 22. Права та обов'язки оператора газотранспортної системи

1. Права та обов'язки оператора газотранспортної системи визначаються цим Законом, кодексом газотранспортної системи, іншими нормативно-правовими актами, а також договором транспортування природного газу.
2. З метою виконання функцій, передбачених частиною першою статті 20 цього Закону, оператор газотранспортної системи зобов'язаний:
 - 1) розробляти, подавати на затвердження Регулятору та розміщувати на своєму веб-сайті кодекс газотранспортної системи;
 - 2) розробляти, щорічно до 31 жовтня подавати на затвердження Регулятору, розміщувати на своєму веб-сайті та виконувати план розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років з урахуванням планів розвитку газорозподільних систем, газосховищ та установок LNG;
 - 3) вживати необхідних заходів з метою забезпечення безпеки постачання природного газу, у тому числі безаварійної та безперебійної роботи газотранспортної системи;

4) здійснювати балансування та функції оперативно-диспетчерського управління газотранспортною системою в економний, прозорий та недискримінаційний спосіб;

5) розробляти і впроваджувати програму відповідності та призначати контролера відповідно до статті 31 цього Закону;

6) співпрацювати з іншими операторами газотранспортних систем України та операторами газотранспортних систем інших держав, зокрема держав - сторін Енергетичного Співтовариства, у тому числі шляхом досягнення операційних домовленостей, з метою створення регіональних (міжнародних) ринків природного газу, співпрацювати з Радою регуляторних органів Енергетичного Співтовариства та, за потреби, національними регуляторами енергетики інших держав;

7) вживати заходів до підвищення раціонального використання енергоресурсів та охорони довкілля під час здійснення господарської діяльності;

8) надавати інформацію, обов'язковість надання якої встановлена законодавством;

9) забезпечувати конфіденційність інформації, одержаної під час здійснення господарської діяльності, а також розміщувати на своєму веб-сайті у недискримінаційний спосіб інформацію, що стимулюватиме розвиток ринку природного газу;

10) вживати інших заходів, необхідних для безпечної та стабільної роботи газотранспортної системи, що передбачені цим Законом або не суперечать законодавству.

3. Оператор газотранспортної системи має право безперешкодного та безкоштовного доступу до земельних ділянок усіх форм власності, на яких розташовані об'єкти такого оператора або власника газотранспортної системи, для виконання службових обов'язків, передбачених правилами охорони магістральних трубопроводів, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, та іншими нормативно-правовими актами.

4. Оператор газотранспортної системи зобов'язаний забезпечувати безперешкодний доступ посадових осіб органів державного нагляду до об'єктів такого оператора або власника газотранспортної системи.

5. З урахуванням прогнозних показників попиту на послуги транспортування природного газу і технічних можливостей газотранспортної системи оператор газотранспортної системи зобов'язаний вживати всіх обґрунтованих і можливих заходів для забезпечення належного рівня сполучення газотранспортних систем України з газотранспортними системами інших держав, зокрема держав - сторін Енергетичного Співтовариства.

6. Оператор газотранспортної системи зобов'язаний співпрацювати з іншими операторами газотранспортних систем України, а також з операторами газотранспортних систем інших держав - сторін Енергетичного Співтовариства з метою гармонізації правил балансування та усунення перешкод для транскордонної торгівлі природним газом, а також створення передумов для проведення біржових торгів природним газом.

7. Оператор газотранспортної системи придбаває енергоресурси, необхідні для здійснення своєї господарської діяльності, у недискримінаційний і прозорий спосіб та на ринкових умовах.

Стаття 23. Загальні вимоги про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи (модель відокремлення ОУ)

1. Оператор газотранспортної системи є юридичною особою, яка не є складовою вертикально інтегрованої організації і здійснює свою господарську діяльність незалежно від діяльності з видобутку, розподілу, постачання природного газу, діяльності оптових продавців.

Оператор газотранспортної системи не може провадити діяльність з видобутку, розподілу або постачання природного газу.

2. Оператором газотранспортної системи, що перебуває в державній власності і не підлягає приватизації, може бути виключно суб'єкт господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі, крім випадку, визначеного частиною першою статті 27 цього Закону.

(частина друга статті 23 у редакції
Закону України від 31.10.2019 р. N 264-IX)

3. З метою забезпечення незалежності оператора газотранспортної системи фізична або юридична особа не має права одночасно:

1) безпосередньо чи опосередковано здійснювати одноосібний або спільний контроль над принаймні одним суб'єктом господарювання (у тому числі іноземним), який провадить діяльність з видобутку (виробництва) та/або постачання природного газу та/або електричної енергії, та безпосередньо чи опосередковано здійснювати одноосібний або спільний контроль над оператором газотранспортної системи (у тому числі бути власником газотранспортної системи) або користуватися будь-яким правом щодо оператора газотранспортної системи (у тому числі будь-якими правами щодо самої газотранспортної системи);

2) безпосередньо чи опосередковано здійснювати одноосібний або спільний контроль над оператором газотранспортної системи (у тому числі бути власником газотранспортної системи) та безпосередньо або опосередковано здійснювати одноосібний або спільний контроль над принаймні одним суб'єктом господарювання (у тому числі іноземним), який провадить діяльність з видобутку (виробництва) та/або постачання природного газу та/або електричної енергії, або користуватися будь-яким правом щодо принаймні одного суб'єкта господарювання (у тому числі іноземного), який провадить діяльність з видобутку (виробництва) та/або постачання природного газу та/або електричної енергії;

3) призначати принаймні одну посадову особу оператора газотранспортної системи та безпосередньо або опосередковано здійснювати одноосібний або спільний контроль над принаймні одним суб'єктом господарювання (у тому числі іноземним), який провадить діяльність з видобутку та/або постачання природного газу, або користуватися будь-яким правом щодо принаймні одного суб'єкта господарювання, який провадить діяльність з видобутку та/або постачання природного газу;

4) бути посадовою особою оператора газотранспортної системи і принаймні одного суб'єкта господарювання (у тому числі іноземного), який провадить діяльність з видобутку та/або постачання природного газу.

4. Для цілей частини третьої цієї статті під "правом" розуміється:

- 1) право голосу в органах юридичної особи, якщо утворення такого органу передбачено статутом або іншим установчим документом юридичної особи;
- 2) право призначати посадових осіб юридичної особи;
- 3) володіння 50 відсотками і більше корпоративних прав юридичної особи.

5. Оператор газотранспортної системи, що був складовою вертикально інтегрованої організації, та працівники такого оператора не мають права передавати інформацію, що становить комерційну цінність та знаходиться у їх розпорядженні, суб'єктам господарювання, що провадять діяльність з видобутку та/або постачання природного газу.

6. Оператор газотранспортної системи повинен забезпечити здійснення функцій, передбачених частиною першою статті 20 цього Закону, за рахунок своїх фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів.

Стаття 24. Сертифікація оператора газотранспортної системи

1. Під час процедури сертифікації Регулятор перевіряє відповідність суб'єкта господарювання, який подав запит на сертифікацію, вимогам про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбаченим цим Законом для обраної моделі відокремлення.

У разі якщо запит на сертифікацію подає суб'єкт господарювання, контроль над яким здійснює особа (особи) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або сама держава (держави), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, процедура сертифікації здійснюється відповідно до вимог цієї статті з урахуванням особливостей, передбачених статтею 26 цього Закону.

2. **Порядок** здійснення процедури сертифікації, що містить вимоги до повідомлень, документів, даних та інформації, що надаються суб'єктом, який подає запит на сертифікацію, строк їх подання, розмір та порядок стягнення плати за здійснення сертифікації, строк дії рішення про сертифікацію, затверджується Регулятором.

3. Під час процедури сертифікації Регулятор має право вимагати всю необхідну інформацію, що стосується виконання функцій Регулятора згідно з цією статтею, від суб'єкта господарювання, який подав запит на сертифікацію, а також суб'єктів господарювання, що провадять діяльність з видобутку та/або постачання природного газу. Регулятор зобов'язаний зберігати конфіденційність отриманої інформації.

4. Протягом чотирьох місяців з дня отримання запиту на сертифікацію відповідно до порядку здійснення процедури сертифікації Регулятор приймає попереднє рішення про сертифікацію або про відмову у сертифікації.

5. Регулятор невідкладно доводить до відома Секретаріату Енергетичного Співтовариства:

- 1) інформацію про отримання запиту на сертифікацію;
- 2) попереднє рішення Регулятора про сертифікацію або про відмову у сертифікації разом з усією інформацією, що стосується прийнятого рішення.

6. Регулятор протягом двох місяців з дня отримання висновку Секретаріату Енергетичного Співтовариства щодо попереднього рішення про сертифікацію розглядає такий висновок та приймає остаточне рішення про сертифікацію або про відмову у сертифікації.

7. У разі якщо Регулятор приймає остаточне рішення про сертифікацію або про відмову у сертифікації, яке враховує висновок Секретаріату Енергетичного Співтовариства щодо попереднього рішення про сертифікацію або відмову у сертифікації, то офіційному оприлюдненню шляхом розміщення на веб-сайті Регулятора підлягає таке остаточне рішення разом із висновком Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

У разі якщо Регулятор приймає остаточне рішення про сертифікацію або про відмову у сертифікації, що не враховує висновок Секретаріату Енергетичного Співтовариства щодо попереднього рішення про сертифікацію або про відмову у сертифікації, офіційному оприлюдненню шляхом розміщення на веб-сайті Регулятора підлягає таке остаточне рішення разом із висновком Секретаріату Енергетичного Співтовариства, а також пояснення Регулятора щодо причин неврахування такого висновку.

Стаття 25. Моніторинг дотримання вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи

1. Регулятор здійснює регулярний моніторинг дотримання вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом, операторами газотранспортних систем.

2. Регулятор ініціює проведення перевірки дотримання оператором газотранспортної системи вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом, у таких випадках:

1) отримання повідомлення від оператора газотранспортної системи відповідно до частини третьої цієї статті;

2) наявність обґрунтованого припущення про те, що запланована зміна контролю або прав інших осіб над оператором газотранспортної системи може призвести або призвела до порушення вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом;

3) отримання обґрунтованої вимоги від Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

3. Оператор газотранспортної системи зобов'язаний повідомляти Регулятора про будь-яку заплановану операцію, що може призвести до недотримання вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом.

4. Процедура перевірки дотримання оператором газотранспортної системи вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом, здійснюється відповідно до вимог статей 24 і 26 цього Закону з урахуванням особливостей, передбачених цією статтею.

5. Регулятор проводить перевірку дотримання оператором газотранспортної системи вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом, протягом чотирьох місяців з дня:

1) отримання відповідного повідомлення від оператора газотранспортної системи - у випадку, визначеному пунктом 1 частини другої цієї статті;

2) повідомлення оператору газотранспортної системи про початок перевірки за власною ініціативою Регулятора - у випадку, визначеному пунктом 2 частини другої цієї статті;

3) отримання відповідної вимоги - у випадку, визначеному пунктом 3 частини другої цієї статті.

6. У разі виявлення недотримання вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом, Регулятор повідомляє оператора газотранспортної системи.

Оператор газотранспортної системи зобов'язаний усунути виявлені порушення протягом обґрунтованого строку, визначеного Регулятором, що не може перевищувати двох місяців, і надати документи, дані та інформацію про усунення таких порушень.

7. У разі неусунення оператором газотранспортної системи виявлених Регулятором порушень вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом, Регулятор приймає рішення про недотримання оператором газотранспортної системи вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом. У такому разі Регулятор застосовує до оператора газотранспортної системи санкцію у вигляді анулювання ліцензії на провадження діяльності з транспортування природного газу або фінансові санкції (штрафи), передбачені статтею 59 цього Закону.

У разі анулювання ліцензії на провадження діяльності з транспортування природного газу суб'єкт господарювання не звільняється від обов'язку виконувати в повному обсязі і належної якості зобов'язання перед замовниками щодо транспортування природного газу до отримання ліцензії новим оператором газотранспортної системи.

8. Регулятор зобов'язаний невідкладно повідомити Секретаріату Енергетичного Співтовариства про будь-які обставини, що можуть призвести до переходу контролю над оператором газотранспортної системи до особи (осіб) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або до держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства.

Оператор газотранспортної системи зобов'язаний повідомити Регулятора про будь-які обставини, що можуть призвести до переходу контролю над оператором газотранспортної системи до особи (осіб) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або до держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства.

Стаття 26. Сертифікація суб'єкта господарювання, контроль над яким здійснює особа (особи) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або держава (держави), що не є стороною Енергетичного Співтовариства

1. У разі якщо запит на сертифікацію подає суб'єкт господарювання, контроль над яким здійснює особа (особи) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або держава (держави), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, Регулятор повідомляє про це Секретаріат Енергетичного Співтовариства.

2. Регулятор приймає попереднє рішення про відмову у сертифікації суб'єкта господарювання, контроль над яким здійснює особа (особи) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або держава (держави), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, якщо:

1) такий суб'єкт не виконує вимоги про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачені цим Законом;

2) прийняття рішення про сертифікацію такого суб'єкта зашкодить безпеці постачання природного газу України або Енергетичного Співтовариства з урахуванням:

а) прав та обов'язків Енергетичного Співтовариства щодо відповідної держави, що не є стороною Енергетичного Співтовариства, на підставі норм міжнародного права, зокрема міжнародних угод (договорів) з питань безпеки постачання природного газу, сторонами яких є Енергетичне Співтовариство та відповідна держава;

б) прав та обов'язків України щодо відповідної держави, що не є стороною Енергетичного Співтовариства, на підставі міжнародних договорів України, укладених з такою державою за умови, що такі права та обов'язки не суперечать Договору про заснування Енергетичного Співтовариства;

в) прав та обов'язків, взятих на себе Україною на підставі [Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони](#);

г) інші факти та обставини, що стосуються такого суб'єкта та/або держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, та мають значення для визначення відповідності такого суб'єкта вимогам про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбаченим цим Законом.

3. Регулятор має право запитувати у центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, та інших суб'єктів владних повноважень висновки щодо питань, зазначених у частині другій цієї статті. Регулятор враховує такі висновки під час ухвалення рішення про сертифікацію або про відмову у сертифікації.

4. Остаточне рішення про сертифікацію суб'єкта господарювання, контроль над яким здійснюють особа (особи) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або держава (держави), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, оприлюднюється у порядку, передбаченому частиною сьомою статті 24 цього Закону.

5. Регулятор приймає остаточне рішення про відмову у сертифікації суб'єкта господарювання, контроль над яким здійснює особа (особи) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або держава (держави), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, без врахування висновку Секретаріату Енергетичного Співтовариства, якщо прийняття рішення про сертифікацію такого суб'єкта створює загрозу для безпеки постачання природного газу України чи становить загрозу інтересам національної безпеки України.

Стаття 27. Особливі вимоги про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи (модель відокремлення ISO)

1. Вимога частини другої статті 23 цього Закону не застосовується, якщо до або станом на 6 жовтня 2011 року газотранспортна система знаходилася у складі вертикально інтегрованої організації і власник газотранспортної системи визначив суб'єкта господарювання, який має право подати запит на сертифікацію.

2. Сертифікація оператора газотранспортної системи (модель відокремлення ISO) на умовах, визначених цим Законом, здійснюється Регулятором згідно з процедурою, передбаченою статтями 24 і 26 цього Закону.

3. Оператор газотранспортної системи (модель відокремлення ISO) зобов'язаний:

1) відповідати вимогам частин першої і третьої статті 23 цього Закону;

2) мати у своєму розпорядженні фінансові, технічні, матеріальні та людські ресурси, необхідні для виконання покладених на нього статтею 28 цього Закону функцій, зокрема взаємодії з операторами газотранспортних систем сусідніх держав.

4. У разі обрання моделі відокремлення ISO власник газотранспортної системи зобов'язаний відповідати вимогам частини другої статті 28 цього Закону.

Під час процедури сертифікації власник газотранспортної системи надає Регулятору проекти всіх договорів із суб'єктом господарювання, що подав запит на сертифікацію, та будь-якою іншою відповідною особою.

Стаття 28. Обов'язки оператора газотранспортної системи (модель відокремлення ISO) та власника газотранспортної системи

1. У разі обрання моделі відокремлення ISO до функцій оператора газотранспортної системи належать:

1) надання доступу до газотранспортної системи, включаючи отримання плати за послуги транспортування природного газу, а також інших платежів, пов'язаних з доступом або приєднанням до газотранспортної системи;

2) експлуатація, підтримання у належному стані і розвиток газотранспортної системи, а також забезпечення довгострокової здатності газотранспортної системи задовольняти обґрунтований попит шляхом інвестиційного планування відповідно до статті 30 цього Закону. У процесі розвитку газотранспортної системи оператор газотранспортної системи (модель відокремлення ISO) є відповідальним за інвестиційне планування (включаючи отримання необхідних документів дозвільного характеру), будівництво і введення в експлуатацію нових об'єктів газової інфраструктури або їх складових. З цією метою до оператора газотранспортної системи (модель відокремлення ISO) застосовуються положення статей 20 і 22 цього Закону.

2. У разі обрання моделі відокремлення ISO власник газотранспортної системи зобов'язаний:

1) забезпечувати всю необхідну співпрацю і підтримку оператору газотранспортної системи (модель відокремлення ISO) для виконання його функцій, включно з усією необхідною інформацією;

2) фінансувати інвестиції, передбачені планом розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років, або надавати згоду на фінансування такої інвестиції будь-якою зацікавленою стороною, у тому числі оператором газотранспортної системи (модель відокремлення ISO);

3) забезпечувати виконання фінансових зобов'язань, пов'язаних з активами газотранспортної системи, крім зобов'язань, пов'язаних з функціями оператора газотранспортної системи (модель відокремлення ISO);

4) залучати інвестиції для цілей розвитку газотранспортної системи, крім інвестицій, коли відповідно до пункту 2 цієї частини власник надав згоду на її фінансування будь-якою зацікавленою стороною, у тому числі оператором газотранспортної системи (модель відокремлення ISO).

Стаття 29. Незалежність власника газотранспортної системи

1. У разі обрання моделі відокремлення ISO власник газотранспортної системи, який є складовою вертикально інтегрованої організації, повинен бути юридично та організаційно незалежним від інших видів діяльності вертикально інтегрованої організації, не пов'язаної з транспортуванням, розподілом та зберіганням природного газу.

2. З метою забезпечення незалежності власника газотранспортної системи відповідно до частини першої цієї статті:

1) посадові особи власника газотранспортної системи не можуть брати участь у діяльності органів (у тому числі здійснювати повноваження одноосібного органу) суб'єкта господарювання, що є складовою вертикально інтегрованої організації, які безпосередньо чи опосередковано відповідальні за поточну діяльність з видобутку та/або постачання природного газу;

2) власник газотранспортної системи зобов'язаний розробити і запровадити програму відповідності, яка визначає заходи для уникнення дискримінаційних дій та впливу на діяльність оператора газотранспортної системи та моніторингу виконання таких заходів. Програма відповідності має визначати функціональні обов'язки його працівників для досягнення цих цілей. Річний звіт, в якому викладаються вжиті заходи, має бути представлений Регулятору особою або органом власника газотранспортної системи, відповідальним за моніторинг програми відповідності, і має бути розміщений на веб-сайті Регулятора.

Стаття 30. Інвестиційне планування щодо газотранспортної системи

1. Оператор газотранспортної системи розробляє і щорічно до 31 жовтня подає на затвердження Регулятору план розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років, складений на підставі даних про фактичні та прогнозні показники попиту і пропозиції на послуги транспортування природного газу. План розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років має забезпечити відповідність газотранспортної системи потребам ринку природного газу та інтересам безпеки постачання природного газу.

2. План розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років визначає, зокрема:

1) основні об'єкти, будівництво або реконструкція яких є доцільною у наступні 10 років;

2) підтвержені інвестиції, а також перелік нових інвестицій, що мають бути здійснені протягом наступних трьох років;

3) строки реалізації всіх інвестиційних проектів.

3. Під час розроблення плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років оператор газотранспортної системи зобов'язаний враховувати можливі зміни обсягів видобутку, купівлі-продажу, постачання, споживання природного газу (у тому числі обсягів транскордонної торгівлі природним газом), а також плани розвитку газотранспортних систем сусідніх держав, газорозподільних систем, газосховищ та установки LNG.

4. Регулятор здійснює оцінку відповідності заходів, передбачених планом розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років, вимогам цього Закону.

5. Регулятор у прозорий та недискримінаційний спосіб проводить публічні консультації з діючими та потенційними замовниками щодо плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років.

Регулятор розміщує на своєму веб-сайті звіт про результати проведених консультацій, у якому зазначаються потреби в інвестиціях.

6. Регулятор здійснює моніторинг і оцінку стану виконання плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років.

Стаття 31. Програма відповідності та контролер

1. Оператор газотранспортної системи має розробити і запровадити програму відповідності, в якій визначаються заходи для уникнення дискримінаційних дій з боку оператора газотранспортної системи та моніторингу виконання таких заходів. Програма відповідності визначає функціональні обов'язки працівників оператора газотранспортної системи для досягнення цих цілей та має затверджуватися Регулятором. Моніторинг за виконанням програми відповідності здійснюється контролером.

2. Контролер призначається:

1) наглядовою радою оператора газотранспортної системи;

2) у разі відсутності наглядової ради - колегіальним виконавчим органом оператора газотранспортної системи.

Кандидатура контролера підлягає попередньому погодженню з Регулятором. Регулятор має право відмовити в погодженні кандидатури контролера тільки з причин недостатнього рівня його незалежності або професійних якостей.

Контролер може бути фізичною або юридичною особою.

Контролер повинен бути незалежним у своїй роботі та діях.

3. Незалежність контролера забезпечується шляхом:

1) під час виконання своїх обов'язків контролер не повинен займати посади або володіти повноваженнями, мати економічний інтерес чи ділові відносини, безпосередньо або опосередковано, з будь-яким суб'єктом господарювання, що є складовою вертикально інтегрованої організації, або з власником (власниками) контрольного пакета корпоративних прав такої організації, або з будь-яким суб'єктом господарювання, який провадить господарську діяльність на ринку природного газу, не пов'язану з транспортуванням природного газу;

2) контролер не повинен займати посади або володіти повноваженнями, мати економічний інтерес чи ділові відносини, безпосередньо або опосередковано, з вертикально інтегрованою організацією або будь-яким суб'єктом господарювання, що є її складовою (крім оператора газотранспортної системи), або з власником (власниками) контрольного пакета корпоративних прав такої організації протягом трьох років до дня його призначення;

3) після припинення договірних відносин з оператором газотранспортної системи контролер не повинен займати посади або володіти повноваженнями, мати економічний інтерес чи ділові відносини, безпосередньо або опосередковано, з будь-яким суб'єктом господарювання, що є складовою вертикально інтегрованої організації (крім оператора газотранспортної системи), або з власником (власниками) контрольного пакета корпоративних прав такої організації, або з будь-яким суб'єктом господарювання, який провадить господарську діяльність на ринку природного газу, не пов'язану з транспортуванням природного газу, протягом не менше чотирьох років;

4) контролер не повинен мати жодного економічного інтересу в діяльності або, безпосередньо або опосередковано, отримувати будь-яку фінансову вигоду від будь-якого суб'єкта господарювання, що є складовою вертикально інтегрованої організації (крім оператора газотранспортної системи), або від будь-якого суб'єкта господарювання, який провадить господарську діяльність на ринку природного газу, не пов'язану з транспортуванням природного газу.

4. Оператор газотранспортної системи повідомляє Регулятору кандидатуру контролера та запропоновані умови договору між контролером та оператором газотранспортної системи, у тому числі умови про початок, строки та підстави припинення виконання обов'язків контролера, умови оплати послуг контролера, матеріальні та інші права контролера.

5. Протягом трьох тижнів з дня одержання інформації, зазначеної у частині четвертій цієї статті, Регулятор може висловити свої заперечення проти запропонованої кандидатури або умов договору між контролером та оператором газотранспортної системи, якщо:

1) не виконуються вимоги частини третьої цієї статті; або

2) у разі дострокового припинення договірних відносин з контролером існують підстави вважати, що таке дострокове припинення було здійснено з порушенням вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом.

6. Контролер відповідає за:

1) моніторинг виконання програми відповідності оператора газотранспортної системи;

2) розроблення щорічного звіту, в якому викладаються заходи, вжиті з метою виконання програми відповідності, та надання його Регулятору;

3) звітування перед відповідальними органами оператора газотранспортної системи та надання рекомендацій щодо програми відповідності та її виконання;

4) повідомлення Регулятора про будь-які істотні порушення у зв'язку з виконанням програми відповідності;

5) звітування перед Регулятором про будь-які комерційні і фінансові відносини між вертикально інтегрованою організацією та оператором газотранспортної системи.

7. Контролер подає Регулятору пропозиції щодо рішень стосовно плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років не пізніше прийняття відповідного рішення відповідальним органом оператора газотранспортної системи.

8. Умови договору між контролером та оператором газотранспортної системи, що регулюють повноваження контролера, у тому числі строки виконання ним своїх обов'язків, підлягають затвердженню Регулятором. Ці умови повинні забезпечувати незалежність контролера, зокрема наданням йому всіх ресурсів, необхідних для виконання ним своїх обов'язків.

9. Контролер регулярно звітує перед Регулятором у письмовій формі та має право регулярно звітувати в усній або письмовій формі перед органами оператора газотранспортної системи, зокрема загальними зборами учасників/акціонерів, наглядовими органами, виконавчим органом. Контролер надає свій щорічний звіт Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

10. Контролер має право бути присутнім на всіх засіданнях органів оператора газотранспортної системи, зокрема загальних зборах учасників/акціонерів, наглядових органів, виконавчого органу, які зобов'язані повідомляти контролера про заплановані засідання та надавати йому всі необхідні матеріали для участі в засіданні. Контролер має бути присутнім на всіх засіданнях щодо таких питань:

1) умов доступу до газотранспортної системи, зокрема цін на послуги, пов'язані з доступом або приєднанням до газотранспортної системи, розподілом потужності та врегулюванням перевантажень газотранспортної системи, обов'язками щодо розміщення інформації, балансуванням та передачею прав доступу до газотранспортної системи між суб'єктами ринку природного газу (замовниками);

2) діяльності щодо експлуатації газотранспортної системи, підтримання її у належному стані та розвитку газотранспортної системи, у тому числі інвестицій в будівництво або реконструкцію транскордонних газопроводів;

3) купівлі-продажу енергоресурсів, необхідних для забезпечення функціонування газотранспортної системи, у тому числі щодо допоміжних послуг та балансування.

11. Контролер здійснює моніторинг виконання оператором газотранспортної системи положень цього Закону щодо конфіденційності у діяльності оператора газотранспортної системи.

12. Контролер повинен мати доступ до всіх необхідних даних та приміщень оператора газотранспортної системи і до всієї інформації, необхідної для виконання його обов'язків. Контролер повинен мати доступ до приміщень оператора газотранспортної системи без попередження.

13. За попередньою згодою Регулятора контролер може бути звільнений:

- 1) наглядовою радою оператора газотранспортної системи;
- 2) у разі відсутності наглядової ради - колегіальним виконавчим органом оператора газотранспортної системи.

14. Відповідний орган звільняє контролера з причин недостатнього рівня його незалежності або професійних якостей за поданням Регулятора.

Стаття 32. Послуги транспортування природного газу

1. Транспортування природного газу здійснюється на підставі та умовах договору транспортування природного газу в порядку, передбаченому кодексом газотранспортної системи та іншими нормативно-правовими актами.

За договором транспортування природного газу оператор газотранспортної системи зобов'язується забезпечити замовнику послуги транспортування природного газу на період та умовах, визначених у договорі транспортування природного газу, а замовник зобов'язується сплатити оператору газотранспортної системи встановлену в договорі вартість послуг транспортування природного газу.

2. **Типовий договір** транспортування природного газу затверджується Регулятором.

Оператор газотранспортної системи має забезпечити додержання принципу недискримінації під час укладення договорів транспортування природного газу із замовниками.

3. Оператор газотранспортної системи зобов'язаний забезпечити надання послуг, що відповідають потребам ринку природного газу, зокрема послуги транспортування природного газу з або без гарантії реалізації права користування потужністю, послуги транспортування природного газу на різні періоди тривалості тощо.

Стаття 33. Кодекс газотранспортної системи

1. Оператор газотранспортної системи розробляє **кодекс** газотранспортної системи за результатами консультацій із суб'єктами ринку природного газу та подає його Регулятору на затвердження. Після затвердження кодексу газотранспортної системи Регулятором оператор газотранспортної системи розміщує його на своєму веб-сайті.

2. Кодекс газотранспортної системи повинен містити такі положення:

- 1) умови надійної та безпечної експлуатації газотранспортної системи, основні правила технічної експлуатації газотранспортної системи, планування, оперативного-технологічного управління та розвитку газотранспортної системи та механізми нагляду за їх додержанням;

- 2) умови, у тому числі комерційні та технічні, доступу до газотранспортної системи, включаючи перелік послуг транспортування природного газу, що надаються оператором газотранспортної системи, а також умови приєднання нових об'єктів замовників до газотранспортної системи;
- 3) визначення точок входу і точок виходу, щодо яких оператор газотранспортної системи зобов'язаний розміщувати інформацію відповідно до статті 36 цього Закону, а також детальний перелік такої інформації і графік її оновлення;
- 4) правила обліку природного газу;
- 5) правила обміну даними стосовно планованих та фактичних обсягів природного газу, що переміщуються газотранспортною системою, у разі неможливості здійснення обліку на щоденній основі;
- 6) визначення віртуальних точок газотранспортної системи, точок входу і точок виходу;
- 7) норми якості, фізико-хімічні та інші характеристики природного газу, що допускається до транспортування газотранспортною системою;
- 8) правила розподілу потужності та врегулювання перевантажень газотранспортної системи з урахуванням основних принципів, визначених статтею 34 цього Закону;
- 9) правила фізичного і комерційного балансування з урахуванням основних принципів, визначених статтею 35 цього Закону;
- 10) правила обміну даними з операторами інших газотранспортних систем, операторами газорозподільних систем, операторами газосховищ, оператором установки LNG;
- 11) порядок надання та обсяг інформації, що надається суб'єктами ринку природного газу оператору газотранспортної системи відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів;
- 12) правила поведінки у разі збоїв у роботі газотранспортної системи та порушення безпеки постачання природного газу;
- 13) процедура врегулювання суперечок із замовниками, у тому числі суб'єктами ринку природного газу, яким було відмовлено у доступі до газотранспортної системи;
- 14) інші питання щодо експлуатації газотранспортної системи.

Стаття 34. Основні принципи розподілу потужності та врегулювання перевантажень газотранспортної системи

1. Оператор газотранспортної системи вживає всіх можливих і обґрунтованих заходів для забезпечення максимального обсягу потужності газотранспортної системи для потреб замовників.
2. Правила розподілу потужності газотранспортної системи у недискримінаційний спосіб повинні створювати економічні стимули для ефективного використання технічної потужності газотранспортної системи, розвитку нової газової інфраструктури та збільшення обсягів транскордонної торгівлі природним газом.

Такі правила не мають перешкоджати розвитку ринку природного газу. Вони мають відповідати потребам суб'єктів ринку природного газу, зокрема вимогам організованих ринків природного газу, а також бути співмірними з діяльністю організованих точок торгівлі природним газом.

Такі правила мають розроблятися з урахуванням правил доступу до газотранспортних систем держав - сторін Енергетичного Співтовариства.

3. Правила врегулювання перевантажень газотранспортної системи мають бути недискримінаційними та такими, що не перешкоджають транскордонній торгівлі природним газом. Вони мають бути засновані на таких принципах:

1) у разі нестачі вільної потужності з причини договірної перевантаження (переважання попиту на послуги транспортування природного газу з гарантією реалізації права користування потужністю газотранспортної системи над обсягом технічної потужності газотранспортної системи) оператор газотранспортної системи зобов'язаний пропонувати суб'єктам ринку природного газу (замовникам) послуги транспортування природного газу з використанням потужності, право користування якою було надане, але не було реалізоване замовниками згідно з договорами транспортування природного газу, щонайменш за одну добу до фактичної операції;

2) замовнику, який уклав договір транспортування природного газу, має бути забезпечене право передати права щодо доступу до газотранспортної системи іншим суб'єктам ринку природного газу за умови повідомлення про це оператора газотранспортної системи у порядку і строки, передбачені кодексом газотранспортної системи;

3) у разі нестачі вільної потужності з причини фізичного перевантаження (переважання попиту на послуги транспортування природного газу над обсягом технічної потужності газотранспортної системи) оператор газотранспортної системи, а у виняткових випадках, передбачених кодексом газотранспортної системи, - Регулятор забезпечує застосування прозорих та недискримінаційних правил розподілу потужності газотранспортної системи.

4. Оператор газотранспортної системи здійснює регулярний моніторинг попиту на послуги транспортування природного газу серед суб'єктів ринку природного газу та враховує результати такого моніторингу під час розроблення та прийняття плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років.

Стаття 35. Основні принципи балансування

1. Правила балансування повинні бути справедливими, недискримінаційними, прозорими та обумовленими об'єктивними чинниками.

Такі правила мають відображати реальні потреби газотранспортної системи з урахуванням ресурсів у розпорядженні оператора газотранспортної системи.

Такі правила мають бути засновані на ринкових принципах.

Такі правила мають створювати економічні стимули для балансування обсягів закачування і відбору природного газу самими замовниками.

2. Розмір плати за небаланси замовників визначається виходячи із обґрунтованих та реальних витрат оператора газотранспортної системи, пов'язаних із здійсненням

балансування. При визначенні розміру плати за небаланси замовників не допускається перехресне субсидювання між замовниками, у тому числі шляхом збільшення вартості приєднання нових об'єктів замовників до газотранспортної системи.

3. Оператор газотранспортної системи повинен забезпечити замовників безкоштовною, достатньою, своєчасною та достовірною інформацією про статус балансування в межах інформації, що знаходиться у розпорядженні оператора газотранспортної системи у відповідний момент часу. Така інформація має надаватися відповідному замовнику в електронному форматі.

Стаття 36. Обов'язок щодо розміщення інформації

1. Оператор газотранспортної системи зобов'язаний розміщувати на своєму веб-сайті таку інформацію:

1) перелік послуг, що надаються таким оператором, інформацію про тарифи та інші умови надання таких послуг, включаючи технічні умови для отримання доступу та приєднання до газотранспортної системи;

2) методологію визначення тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу та методологію визначення плати за приєднання до газотранспортної системи;

3) кількісні показники обсягів технічної потужності, потужності, право користування якою було надано замовникам згідно з чинними договорами транспортування природного газу, та вільної потужності газотранспортної системи у розрізі точок входу та точок виходу - на щомісячній основі;

4) дані про плановані та фактичні обсяги природного газу, що переміщуються газотранспортною системою, в обсязі, що знаходиться у розпорядженні такого оператора.

2. Оператор газотранспортної системи отримує інформацію, передбачену частиною першою цієї статті, від суб'єктів ринку природного газу у порядку та на умовах, визначених кодексом газотранспортної системи.

3. Оператор газотранспортної системи зобов'язаний зберігати інформацію, передбачену частиною першою цієї статті, протягом п'яти років з дня її розміщення та надавати її на запит суб'єктів владних повноважень або Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Глава 5. Розподіл природного газу

Стаття 37. Оператор газорозподільної системи

1. Оператор газорозподільної системи відповідає за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток (включаючи нове будівництво та реконструкцію) газорозподільної системи, якою він користується на законних підставах.

Газорозподільні системи, власником яких є держава, не можуть знаходитися в користуванні оператора газорозподільної системи на праві господарського відання, крім випадків належності такого оператора до суб'єктів господарювання державного сектору економіки.

2. Оператор газорозподільної системи провадить діяльність з розподілу природного газу на підставі ліцензії, що видається Регулятором.

3. Оператор газорозподільної системи забезпечує здійснення покладених на нього цим Законом функцій за рахунок своїх фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів.

Стаття 38. Права та обов'язки оператора газорозподільної системи

1. Права та обов'язки оператора газорозподільної системи визначаються цим Законом, іншими нормативно-правовими актами, кодексом газотранспортної системи, кодексом газорозподільних систем, а також договором розподілу природного газу.

2. З метою виконання функцій, передбачених частиною першою статті 37 цього Закону, оператор газорозподільної системи зобов'язаний:

1) розробляти, щороку до 31 липня подавати на затвердження Регулятору, розміщувати на своєму веб-сайті та виконувати план розвитку газорозподільної системи на наступні 10 років;

2) вживати заходів з метою забезпечення безпеки постачання природного газу, в тому числі безаварійної та безперебійної роботи газорозподільної системи;

3) розробити і впроваджувати програму відповідності згідно із статтею 39 цього Закону;

4) вживати заходів для підвищення раціонального використання енергоресурсів та охорони довкілля під час здійснення своєї господарської діяльності;

5) надавати інформацію, обов'язковість надання якої встановлена законодавством;

6) забезпечувати конфіденційність інформації, одержаної під час здійснення господарської діяльності, а також розміщувати на своєму веб-сайті у недискримінаційний спосіб інформацію, яка стимулюватиме розвиток ринку природного газу;

7) вживати інших заходів, необхідних для безпечної та стабільної роботи газорозподільної системи, що передбачені цим Законом або не суперечать законодавству.

3. Оператор газорозподільної системи має право безперешкодного та безкоштовного доступу до земельних ділянок усіх форм власності, на яких розташована газорозподільна система, для виконання службових обов'язків, передбачених законодавством.

4. Оператор газорозподільної системи зобов'язаний забезпечувати безперешкодний доступ посадових осіб органу державного нагляду до газорозподільної системи.

5. Оператор газорозподільної системи придбаває енергоресурси, необхідні для здійснення своєї господарської діяльності, у недискримінаційний та прозорий спосіб.

Стаття 39. Вимоги про відокремлення і незалежність оператора газорозподільної системи

1. Оператор газорозподільної системи не може провадити діяльність з видобутку, транспортування або постачання природного газу.

2. Оператор газорозподільної системи має бути юридично та організаційно незалежним від інших видів діяльності на ринку природного газу, не пов'язаних з розподілом природного газу.

3. Посадові особи оператора газорозподільної системи не можуть одночасно брати участь у господарській діяльності будь-якого суб'єкта господарювання (у тому числі іноземного), який провадить діяльність з видобутку та/або постачання природного газу.

4. Виконавчий або інший орган оператора газорозподільної системи, відповідальний за експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток газорозподільної системи, має бути незалежним у своїй діяльності (зокрема у праві прийняття рішень виходячи з інтересів оператора газорозподільної системи) від впливу власників корпоративних прав оператора газорозподільної системи, які є складовою вертикально інтегрованої організації. Не вважається таким впливом право власників корпоративних прав оператора газорозподільної системи затверджувати річний фінансовий план оператора газорозподільної системи та право встановлювати загальний рівень боргових зобов'язань такого оператора.

5. Оператор газорозподільної системи розробляє і впроваджує програму відповідності, що повинна застосовуватися до всіх працівників такого оператора. Ця програма повинна містити заходи для забезпечення безперешкодного виконання оператором газорозподільної системи функцій, передбачених частиною першою статті 37 цього Закону. Звіт про виконання програми відповідності щорічно подається Регулятору посадовою особою або органом оператора газорозподільної системи, відповідальним за моніторинг впровадження програми відповідності, та розміщується на веб-сайті Регулятора. Така посадова особа або члени такого органу не повинні займати посади або мати повноваження, економічний інтерес чи ділові відносини, безпосередньо або опосередковано, з вертикально інтегрованою організацією або будь-яким суб'єктом господарювання, що є її складовою (крім оператора газорозподільної системи). Така посадова особа або члени такого органу мають володіти достатньою кваліфікацією та досвідом для здійснення своїх функцій та бути повністю неупередженими, а також мати доступ до всієї необхідної інформації оператора газорозподільної системи та осіб, пов'язаних з ним відносинами контролю. Кандидатури такої посадової особи або членів такого органу затверджуються Регулятором.

6. Під час провадження господарської діяльності оператор газорозподільної системи для ідентифікації себе або послуг розподілу природного газу не повинен використовувати об'єкти права інтелектуальної власності, корпоративне оформлення, ідентичні або схожі до об'єктів права інтелектуальної власності, корпоративного оформлення постачальника із складу вертикально інтегрованої організації.

7. За умови що оператор газорозподільної системи має менше 100000 підключених споживачів, Регулятор має право прийняти рішення про звільнення такого оператора від виконання вимог цієї статті.

Стаття 40. Послуги розподілу природного газу

1. Розподіл природного газу здійснюється на підставі та умовах договору розподілу природного газу в порядку, передбаченому кодексом газорозподільних систем та іншими нормативно-правовими актами.

За договором розподілу природного газу оператор газорозподільної системи зобов'язується забезпечити замовнику послуги розподілу природного газу на період та умовах, визначених договором розподілу природного газу, а замовник зобов'язується сплатити оператору газорозподільної системи вартість послуг розподілу природного газу.

2. **Типовий договір** розподілу природного газу затверджується Регулятором.

Оператор газорозподільної системи має забезпечити додержання принципу недискримінації під час укладення договорів розподілу природного газу з замовниками.

Договір розподілу природного газу є публічним.

Стаття 41. Кодекс газорозподільних систем

1. Регулятор затверджує **кодекс** газорозподільних систем за результатами консультацій із суб'єктами ринку природного газу. Оператор газорозподільної системи розміщує кодекс газорозподільних систем на своєму веб-сайті.

2. Кодекс газорозподільних систем повинен містити такі положення:

1) основні правила технічної експлуатації газорозподільних систем, планування, оперативно-технологічного управління та розвитку газорозподільних систем та механізми нагляду за їх додержанням;

2) умови, у тому числі комерційні та технічні, доступу до газорозподільних систем, включаючи комерційні та технічні умови приєднання нових об'єктів замовника до газорозподільної системи;

3) правила обліку природного газу (у тому числі приладового);

4) правила поведінки на випадок збоїв у роботі газорозподільних систем;

5) порядок обміну інформацією з іншими суб'єктами ринку природного газу;

6) інші питання щодо експлуатації газорозподільних систем.

Стаття 42. Розвиток газорозподільної системи

1. З метою забезпечення безпеки, надійності, регулярності та якості постачання природного газу газорозподільною системою та з урахуванням законодавства з питань охорони довкілля та енергоефективності оператор газорозподільної системи розробляє та щорічно до 31 липня подає на затвердження Регулятору план розвитку газорозподільної системи на наступні 10 років.

2. Після затвердження Регулятором оператор газорозподільної системи надсилає оператору газотранспортної системи інформацію, що міститься у плані розвитку газорозподільної системи, в обсязі, необхідному оператору газотранспортної системи для розроблення ним плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років.

Стаття 43. Обов'язок щодо розміщення інформації

1. Оператор газорозподільної системи зобов'язаний розміщувати на своєму веб-сайті таку інформацію:

1) перелік послуг, що надаються таким оператором, інформацію про тарифи та інші умови надання таких послуг, включаючи технічні умови для отримання доступу та приєднання до газорозподільної системи;

2) методологію визначення тарифів на послуги розподілу природного газу та методологію визначення плати за приєднання до газорозподільної системи;

3) дані про плановані та фактичні обсяги природного газу, що переміщуються газорозподільною системою в обсязі, що знаходиться в розпорядженні такого оператора.

2. Оператор газорозподільної системи зобов'язаний зберігати інформацію, передбачену частиною першою цієї статті, протягом п'яти років з дня її розміщення та надавати її на запит суб'єктів владних повноважень або Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Глава 6. Зберігання (закачування, відбір) природного газу

Стаття 44. Оператор газосховища

1. Оператор газосховища є відповідальним за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток (включаючи нове будівництво та реконструкцію) одного або декількох газосховищ, якими він користується на законних підставах.

2. Оператор газосховища провадить діяльність із зберігання (закачування, відбору) природного газу на підставі ліцензії, виданої Регулятором.

Стаття 45. Особливості реалізації права власності держави на підземні газосховища

1. Оператором газосховищ, що перебувають у державній власності і не підлягають приватизації, може бути виключно суб'єкт господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі.

2. Забороняється:

1) приватизація оператора газосховищ повністю або частково та вчинення інших правочинів, що можуть призвести до відчуження акцій, часток у статутному капіталі оператора газосховищ або суб'єкта господарювання, який володіє корпоративними правами такого оператора газосховищ, а також підприємств, установ, організацій, утворених внаслідок їх реорганізації (крім випадків, якщо таке відчуження здійснюється на користь суб'єкта господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі);

2) приватизація об'єктів державної власності, що використовуються оператором газосховищ у процесі провадження діяльності із зберігання (закачування, відбору) природного газу, а також підприємствами, установами, організаціями, утвореними

внаслідок його реорганізації, та вчинення інших правочинів, що можуть призвести до відчуження таких об'єктів;

3) відчуження об'єктів державної власності, що використовуються оператором газосховищ у процесі провадження діяльності із зберігання (закачування, відбору) природного газу, а також передача таких об'єктів в управління, концесію, оренду, господарське відання, до статутного капіталу інших юридичних осіб, крім випадків, якщо така передача здійснюється уповноваженому суб'єкту управління об'єктами державної власності або суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі чи суб'єкту господарювання, 100 відсотків корпоративних прав у статутному капіталі якого належать державі.

(стаття 45 у редакції Закону
України від 31.10.2019 р. N 264-IX)

Стаття 46. Права та обов'язки оператора газосховища

1. Права та обов'язки оператора газосховища визначаються цим Законом, іншими нормативно-правовими актами, кодексом газотранспортної системи, кодексом газосховища, а також договором зберігання (закачування, відбору) природного газу.

2. **Типовий договір** зберігання (закачування, відбору) природного газу затверджується Регулятором. Оператор газосховища повинен забезпечити додержання принципу недискримінації під час укладення договорів зберігання (закачування, відбору) із замовниками.

3. Оператор газосховища зобов'язаний пропонувати послуги, що відповідають потребам ринку природного газу, відповідно до кодексу газосховища. Для цього оператор газосховища зобов'язаний співпрацювати з оператором газотранспортної системи.

4. З метою виконання функцій, передбачених частиною першою статті 44 цього Закону, оператор газосховищ зобов'язаний:

1) розробляти, подавати на затвердження Регулятору та розмішувати на своєму веб-сайті кодекс газосховища;

2) розробляти, щороку до 31 жовтня подавати на затвердження Регулятору, розмішувати на своєму веб-сайті та виконувати план розвитку газосховища на наступні 10 років з урахуванням планів розвитку газотранспортних систем, газорозподільних систем, установки LNG;

3) вживати заходів з метою забезпечення безпеки постачання природного газу, в тому числі безаварійної та безперебійної роботи газосховищ;

4) вживати заходів для підвищення раціонального використання енергоресурсів та охорони довкілля під час провадження господарської діяльності;

5) надавати інформацію, обов'язковість надання якої встановлена законодавством;

6) забезпечувати конфіденційність інформації, одержаної під час провадження господарської діяльності, а також розмішувати на своєму веб-сайті у недискримінаційний спосіб інформацію, що стимулюватиме розвиток ринку природного газу;

- 7) надавати інформацію, необхідну для забезпечення функціонування газотранспортної системи у встановленому законодавством порядку;
 - 8) розробляти і впроваджувати програму відповідності згідно із статтею 47 цього Закону;
 - 9) узгоджувати систему управління та обміну даними, необхідними для безпечної експлуатації газосховища, з оператором газотранспортної системи;
 - 10) вживати інших заходів, необхідних для безпечної та стабільної роботи газосховищ, що передбачені цим Законом або не суперечать законодавству.
5. Оператор газосховища придбаває енергоресурси, необхідні для здійснення його господарської діяльності, у недискримінаційний та прозорий спосіб.

Стаття 47. Вимоги про відокремлення і незалежність оператора газосховища

1. Оператор газосховища не може провадити діяльність з видобутку або постачання природного газу.
2. Оператор газосховища повинен бути юридично та організаційно незалежним від інших видів діяльності на ринку природного газу, не пов'язаних із транспортуванням та зберіганням природного газу.
3. Посадові особи оператора газосховища не можуть одночасно брати участь у господарській діяльності будь-якого суб'єкта господарювання (у тому числі іноземного), який провадить діяльність із видобутку та/або постачання природного газу.
4. Виконавчий або інший орган оператора газосховища, відповідальний за експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток газосховища, має бути незалежним у своїй діяльності (зокрема у праві прийняття рішень виходячи з інтересів оператора газосховища) від впливу власників корпоративних прав оператора газосховища, які є складовою вертикально інтегрованої організації.

Не вважається таким впливом право власників корпоративних прав оператора газосховища затверджувати річний фінансовий план оператора газосховища та право встановлювати загальний рівень боргових зобов'язань такого оператора.

5. Оператор газосховища розробляє і впроваджує програму відповідності, що має застосовуватися до всіх працівників такого оператора. Ця програма повинна містити заходи для забезпечення безперешкодного виконання оператором газосховища функцій, передбачених частиною першою статті 44 цього Закону. Звіт про виконання програми відповідності щорічно подається Регулятору посадовою особою або органом оператора газосховища, що є відповідальним за моніторинг впровадження програми відповідності, та розміщується на веб-сайті Регулятора.

Стаття 48. Особливості визначення плати за послуги зберігання (закачування, відбору) природного газу

1. Згідно з режимом договірної доступу вартість послуг зберігання (закачування, відбору) природного газу визначається між оператором газосховища і замовником за згодою сторін. Під час переговорів про укладення договору про надання послуг зберігання

(закачування, відбору) природного газу щодо газосховищ, до яких застосовується режим договірної доступу, сторони зобов'язані діяти добросовісно.

Оператор газосховища розміщує на своєму веб-сайті та регулярно, але не рідше одного разу на рік, оновлює інформацію про основні комерційні умови доступу до газосховищ, до яких застосовується режим договірної доступу. Під час розроблення таких умов оператор газосховища зобов'язаний проводити консультації із зацікавленими суб'єктами природного газу.

Регулятор зобов'язаний вживати заходів з метою забезпечення доступу суб'єктів ринку природного газу до газосховищ, до яких застосовується режим договірної доступу.

2. Згідно з режимом регульованого доступу тарифи на послуги зберігання (закачування, відбору) природного газу затверджуються Регулятором.

3. Регулятор затверджує та оприлюднює критерії, згідно з якими до певного газосховища застосовується режим договірної доступу або режим регульованого доступу.

На підставі цих критеріїв оператор газосховища у прозорий і недискримінаційний спосіб визначає режим доступу, що застосовується до кожного газосховища, та розміщує цю інформацію на своєму веб-сайті.

Стаття 49. Кодекс газосховища

1. Оператор газосховища розробляє **кодекс** газосховища щодо газосховища або газосховищ, оператором яких він є, за результатами консультацій із суб'єктами ринку природного газу та подає його Регулятору на затвердження. Після затвердження кодексу газосховища Регулятором оператор газосховища розміщує його на своєму веб-сайті.

2. Кодекс газосховища повинен містити такі положення:

1) умови надійної та безпечної експлуатації газосховища, основні правила технічної експлуатації газосховища, планування, оперативно-технологічного управління і розвитку газосховища та механізми нагляду за їх додержанням;

2) умови, у тому числі комерційні та технічні, доступу до газосховища, включаючи перелік послуг, що надаються оператором газосховища;

3) правила обліку природного газу;

4) правила обміну даними стосовно планованих та фактичних обсягів природного газу, що зберігається;

5) норми якості, фізико-хімічні та інші характеристики природного газу, що допускається до зберігання в газосховищі;

6) порядок надання та обсяг інформації, що надається суб'єктами ринку природного газу оператору газосховища;

7) правила розподілу потужності та врегулювання перевантажень газосховища з урахуванням основних принципів, визначених статтею 51 цього Закону;

- 8) правила поведінки на випадок збоїв у роботі газосховища та порушення безпеки постачання природного газу;
- 9) правила обміну даними з операторами газотранспортних систем, операторами газорозподільних систем, операторами інших газосховищ, оператором установки LNG;
- 10) визначення точок входу та точок виходу;
- 11) процедура врегулювання суперечок із замовниками, у тому числі суб'єктами ринку природного газу, яким було відмовлено в доступі до газосховища;
- 12) інші питання щодо експлуатації газосховища.

Стаття 50. План розвитку газосховища

1. Оператор газосховища розробляє та щорічно до 31 жовтня подає на затвердження Регулятору план розвитку газосховища на наступні 10 років, складений на підставі даних про фактичні та прогнозні показники попиту і пропозиції на послуги зберігання (закачування, відбору) природного газу. План розвитку газосховища на наступні 10 років має забезпечувати відповідність газосховища потребам ринку та інтересам безпеки постачання природного газу.
2. План розвитку газосховища на наступні 10 років повинен визначати:
 - 1) перелік основних об'єктів, пов'язаних з наданням послуг зберігання (закачування, відбору) природного газу, будівництво або реконструкцію яких доцільно здійснити протягом наступних 10 років;
 - 2) перелік підтверджених інвестиційних проектів незалежно від джерел фінансування, а також перелік інвестицій, що доцільно здійснити протягом наступних трьох років;
 - 3) передбачені строки реалізації інвестиційних проектів.
3. Регулятор здійснює оцінку відповідності заходів, передбачених планом розвитку газосховища на наступні 10 років, вимогам цього Закону.
4. Регулятор у прозорий та недискримінаційний спосіб проводить публічні консультації із зацікавленими суб'єктами ринку природного газу щодо плану розвитку газосховища.

Регулятор розміщує на своєму веб-сайті звіт про результати проведених консультацій.
5. Регулятор здійснює моніторинг і оцінку стану виконання плану розвитку газосховища на наступні 10 років.

Стаття 51. Основні принципи розподілу потужності та врегулювання перевантажень газосховища

1. Оператор газосховища вживає всіх можливих і обґрунтованих заходів для забезпечення максимального обсягу потужності газосховища для потреб замовників.

2. Правила розподілу потужності газосховища повинні у недискримінаційний спосіб створювати економічні стимули для ефективного використання технічної потужності газосховища та розвитку нової інфраструктури.

Такі правила не мають перешкоджати розвитку ринку природного газу. Вони мають відповідати потребам суб'єктів ринку природного газу, зокрема організованих ринків природного газу, а також бути співмірними з діяльністю організованих точок торгівлі природним газом.

Такі правила мають розроблятися з урахуванням правил доступу до газотранспортних систем держав - сторін Енергетичного Співтовариства.

3. Правила врегулювання перевантажень газосховища повинні містити положення для запобігання штучного створення перевантажень виходячи з таких принципів:

1) оператор газосховища зобов'язаний пропонувати суб'єктам ринку природного газу (замовникам) послуги зберігання (закачування, відбору) природного газу з використанням потужності, право користування якою було надане, але не було реалізоване замовниками згідно з договорами зберігання (закачування, відбору) природного газу, не менш як за одну добу до фактичної операції;

2) замовникам, які уклали договір зберігання (закачування, відбору) природного газу, має бути забезпечене право передати права доступу до газосховища іншим суб'єктам ринку природного газу.

Стаття 52. Обов'язок щодо розміщення інформації

1. Оператор газосховища зобов'язаний розміщувати на своєму веб-сайті таку інформацію:

1) перелік послуг, що надаються таким оператором, а саме інформацію про ціну або тарифи та інші умови надання таких послуг;

2) кількісні показники обсягів потужності газосховища, право користування якою було надане замовникам згідно з чинними договорами зберігання (закачування, відбору) природного газу, та вільної потужності газосховища;

3) інформацію про обсяги природного газу, наявного у кожному газосховищі, обсяги закачування та відбору, а також обсяги вільної потужності газосховища - щоденно.

Оператор газосховища надає інформацію, зазначену у пункті 3 частини першої цієї статті, оператору газотранспортної системи у порядку та на умовах, визначених кодексом газотранспортної системи.

2. У разі якщо оператор газосховища уклав договір лише з одним замовником, такий замовник може звернутися до Регулятора з вимогою заборонити розміщення інформації, зазначеної у пункті 3 частини першої цієї статті. Якщо Регулятор зробить висновок, що така вимога є вмотивованою, враховуючи необхідність захисту інформації, що містить комерційну цінність, Регулятор може зобов'язати оператора газосховища не розміщувати таку інформацію на період до одного року.

3. Оператор газосховища зобов'язаний зберігати інформацію, визначену цією статтею, протягом п'яти років з дня її розміщення та надавати її у відповідь на запит суб'єктів владних повноважень або Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Глава 7. Послуги установки LNG

Стаття 53. Оператор установки LNG

1. Оператор установки LNG є відповідальним за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток (включаючи нове будівництво та реконструкцію) установки LNG, якою він користується на законних підставах.

2. Оператор установки LNG провадить господарську діяльність на підставі ліцензії, виданої Регулятором.

3. До оператора установки LNG застосовуються вимоги статей 47, 49 - 52 цього Закону.

Глава 8. Особливості доступу в окремих випадках

Стаття 54. Спеціальні правила доступу до нової інфраструктури

1. За зверненням інвестора Регулятор приймає рішення про незастосування однієї або декількох вимог частин першої - третьої та восьмої статті 19, статей 23, 56 цього Закону щодо нового об'єкта газової інфраструктури (транскордонного газопроводу, установки LNG, газосховища) або у випадку незастосування статті 23 цього Закону - щодо інвестора у новий об'єкт у разі виконання всіх таких умов:

1) інвестиція в новий об'єкт сприятиме розвитку конкуренції на ринку природного газу та безпеці постачання природного газу;

2) внаслідок рівня комерційного ризику такої інвестиції за відсутності рішення про незастосування окремих вимог цього Закону відповідно до цієї статті інвестиція в новий об'єкт не буде здійснена;

3) інвестор і оператор газотранспортної або газорозподільної системи, до якої буде приєднаний новий об'єкт, будуть двома різними юридичними особами;

4) доступ до нового об'єкта здійснюватиметься на платній основі;

5) рішення про незастосування окремих вимог цього Закону відповідно до положень цієї статті не буде чинити негативного впливу на конкуренцію, ефективне функціонування ринку природного газу, належне функціонування газотранспортної або газорозподільної системи, до якої буде приєднаний новий об'єкт.

2. На підставі частини першої цієї статті Регулятор приймає рішення про незастосування однієї або декількох вимог частин першої - третьої та восьмої статті 19 або статті 56 цього Закону до всієї або частини потужності нового об'єкта.

3. Рішення Регулятора про незастосування окремих вимог цього Закону відповідно до цієї статті має передбачати визначений строк його дії. Таке рішення розміщується на веб-сайті Регулятора.

У рішенні про незастосування окремих вимог цього Закону відповідно до цієї статті Регулятор зобов'язаний передбачити правила розподілу потужності та врегулювання перевантажень нового об'єкта (або частини потужності нового об'єкта, як це передбачено частиною другою цієї статті). Такі правила повинні містити обов'язок власника (власників) такого об'єкта щодо забезпечення доступу до нього (зокрема шляхом передачі іншим суб'єктам ринку природного газу прав щодо доступу до нового об'єкта) у разі, якщо право користування потужністю нового об'єкта не було реалізоване. З цією метою Регулятор проводить процедуру попереднього збору заявок від суб'єктів ринку природного газу, зацікавлених в отриманні доступу до нового об'єкта.

4. На підставі частини першої цієї статті Регулятор може прийняти рішення про незастосування окремих вимог цього Закону відповідно до цієї статті щодо реконструйованого об'єкта (або частини потужності такого об'єкта, як це передбачено частиною другою цієї статті) або про незастосування статті 23 до інвестора у новий об'єкт, якщо в результаті проведеної реконструкції потужність такого об'єкта буде істотно збільшена або буде забезпечено нове джерело надходження природного газу.

5. У разі якщо передбачено, що новий об'єкт буде знаходитися на території більш як однієї держави - сторони Енергетичного Співтовариства, під час прийняття рішення відповідно до частини першої цієї статті Регулятор зобов'язаний співпрацювати з національними регуляторами енергетики таких держав (далі - зацікавлені національні регулятори енергетики).

Протягом шести місяців з дня подання інвестором останнього звернення до зацікавлених національних регуляторів енергетики (у тому числі Регулятора) на підставі положення національного законодавства цієї держави, яким впроваджується стаття 36 Директиви 2009/73/ЄС, Регулятор розглядає звернення інвестора з урахуванням висновку Ради регуляторних органів Енергетичного Співтовариства.

У разі якщо протягом вищезазначеного строку Регулятор не досягне консенсусу із зацікавленими національними регуляторами енергетики щодо спільного рішення з питань, передбачених частинами першою - четвертою цієї статті, Регулятор зобов'язаний прийняти рішення, яке відповідатиме рішенню Ради регуляторних органів Енергетичного Співтовариства щодо відповідного звернення інвестора.

Регулятор спільно із зацікавленими національними регуляторами енергетики може подати клопотання про продовження Радою регуляторних органів Енергетичного Співтовариства строку для узгодження спільного рішення на додаткові три місяці.

6. Регулятор повідомляє Секретаріату Енергетичного Співтовариства про всі запити, надані відповідно до частини першої цієї статті.

Рішення Регулятора, прийняте відповідно до частини першої цієї статті, надається Секретаріату Енергетичного Співтовариства разом із такою супровідною інформацією:

- 1) детальне юридичне обґрунтування прийнятого рішення;
- 2) фінансова та інша інформація, на підставі якої було прийнято рішення;
- 3) причини встановлення певного строку дії рішення;

4) інформація про потужність, щодо якої прийнято рішення у загальному обсязі технічної потужності газотранспортної системи, газорозподільних систем, газосховищ або установки LNG;

5) у разі прийняття рішення щодо транскордонного газопроводу - звіт про консультації із національним регулятором енергетики сусідньої держави;

6) інформація про значення нового об'єкта у диверсифікації джерел надходження природного газу.

7. Протягом двох місяців з дня одержання повідомлення від Регулятора відповідно до частини шостої цієї статті Секретаріат Енергетичного Співтовариства може ухвалити висновок про необхідність зміни або скасування рішення Регулятора, прийнятого відповідно до частини першої цієї статті. Строк для ухвалення висновку Секретаріатом Енергетичного Співтовариства продовжується на додаткові два місяці, якщо додаткова інформація запитана Секретаріатом Енергетичного Співтовариства. Перебіг такого додаткового строку починається з дня одержання Секретаріатом Енергетичного Співтовариства необхідної інформації у повному обсязі. Початковий двомісячний строк для ухвалення висновку Секретаріатом Енергетичного Співтовариства може бути збільшено за згодою Регулятора.

8. На підставі висновку Секретаріату Енергетичного Співтовариства Регулятор приймає рішення про зміну або скасування рішення Регулятора, прийнятого відповідно до частини першої цієї статті, крім випадків, коли у Регулятора існують вмотивовані причини не погоджуватися з висновком Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

У разі якщо після отримання висновку Секретаріату Енергетичного Співтовариства про необхідність зміни або скасування рішення Регулятора, прийнятого відповідно до частини першої цієї статті, Регулятор не вносить запропоновані зміни до рішення або не скасовує його, офіційному оприлюдненню шляхом розміщення на веб-сайті Регулятора підлягають пояснення причин неврахування висновку Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Стаття 55. Спеціальні правила доступу у разі зобов'язання "бери або плати"

1. Правила цієї статті застосовуються у разі наявності зобов'язань щодо обов'язкової оплати оптовим покупцем, постачальником або споживачем визначеного договором з оптовим продавцем або постачальником обсягу природного газу незалежно від того, чи був відповідний обсяг природного газу відібраний таким оптовим покупцем, постачальником або споживачем у відповідному періоді (зобов'язання "бери або плати"), що встановлені договором купівлі-продажу або постачання природного газу, укладеним до набрання чинності цим Законом.

2. У разі якщо суб'єкт ринку природного газу (далі - заявник) стикається або ймовірно стикнеться із значними економічними та фінансовими труднощами внаслідок невиконання ним зобов'язання "бери або плати", встановленого договором купівлі-продажу або постачання природного газу, укладеним таким заявником, заявник має право звернутися до Регулятора із запитом про тимчасове незастосування щодо нього положень частин першої - третьої статті 19 цього Закону.

Запит подається до або невідкладно після отримання заявником відмови у доступі до газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG. Запит

має супроводжуватися всією необхідною інформацією для підтвердження значимості економічних і фінансових труднощів заявника, спричинених невиконанням зобов'язання "бери або плати", та описом заходів, здійснених заявником для вирішення ситуації, що склалася.

3. Під час ухвалення рішення на підставі запиту, поданого заявником відповідно до частини другої цієї статті, Регулятор бере до уваги такі фактори:

1) першочергова ціль створення повноцінного ринку природного газу, заснованого на засадах вільної конкуренції;

2) необхідність забезпечення належних умов для виконання спеціальних обов'язків суб'єктів ринку природного газу відповідно до статті 11 цього Закону та безпеки постачання природного газу;

3) фактичний стан конкуренції на ринку природного газу та місце заявника на цьому ринку;

4) значимість економічних і фінансових труднощів заявника, спричинених невиконанням ним зобов'язання "бери або плати";

5) час та умови підписання відповідного договору або договорів, у тому числі механізми, передбачені на випадок зміни ситуації на ринку;

6) заходи, здійснені заявником для вирішення ситуації, що склалася;

7) ймовірність, з якою заявник міг би передбачити виникнення таких труднощів на час взяття на себе зобов'язання "бери або плати" згідно з положеннями цього Закону;

8) рівень розвитку та сполучення між газотранспортними та газорозподільними системами, газосховищами та установкою LNG, зокрема об'єктами газової інфраструктури інших держав;

9) наслідки рішення для правозастосовної практики на підставі цього Закону.

4. Не вважається, що труднощі, з якими стикається або може стикнутися заявник, є значними, якщо:

1) заявник має доступ до газотранспортних або газорозподільних систем, газосховищ або установок LNG, який забезпечує можливість отримання природного газу в обсязі, що дорівнює або перевищує мінімальний обсяг для цілей зобов'язання "бери або плати" на підставі відповідного договору;

2) існують реальні можливості для внесення змін до договору, що містить зобов'язання "бери або плати";

3) заявник володіє альтернативними шляхами реалізації природного газу і доступ до газотранспортних або газорозподільних систем, газосховищ або установок LNG, у якому було відмовлено, не є необхідним для такої реалізації.

5. У разі якщо з огляду на вищезазначені фактори Регулятор дійшов висновку, що у цій ситуації не існує належної альтернативи незастосуванню частин першої - третьої статті 19

цього Закону, він приймає рішення про тимчасове незастосування положень частин першої - третьої статті 19 цього Закону. Таке рішення має бути розміщене на веб-сайті Регулятора і належним чином вмотивоване.

6. Рішення Регулятора, прийняте відповідно до частини п'ятої цієї статті, доводиться до відома Секретаріату Енергетичного Співтовариства разом із належною супровідною інформацією. Протягом восьми тижнів з моменту одержання такого повідомлення Секретаріат Енергетичного Співтовариства направляє висновок щодо необхідності зміни або скасування рішення Регулятора.

Стаття 56. Доступ до газопроводів, що становлять частину інфраструктури родовища нафти і газу

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в нафтогазовому комплексі, за погодженням із Регулятором вживає заходів з метою встановлення правил доступу суб'єктів ринку природного газу до газопроводів, що становлять частину інфраструктури родовища нафти і газу або призначені для переміщення видобутого природного газу від місцезнаходження родовища до станції переробки. До таких газопроводів не належать газопроводи, що використовуються у виробничому процесі видобутку нафти і газу на конкретному родовищі.

2. Заходи, передбачені частиною першою цієї статті, доводяться до відома Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Глава 9. Облік та звітність суб'єктів ринку природного газу

Стаття 57. Особливості обліку та звітності суб'єктів ринку природного газу

1. У разі здійснення одночасно декількох видів господарської діяльності на ринку природного газу, що підлягають ліцензуванню, суб'єкти ринку природного газу (крім споживачів) ведуть окремий облік за кожним видом діяльності та затверджують правила розподілу активів і зобов'язань, доходів та витрат між різними видами господарської діяльності.

2. Суб'єкти ринку природного газу (крім споживачів) зобов'язані складати звітність, затверджену Регулятором, щодо кожного виду господарської діяльності на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню, і подавати її Регулятору разом з річною фінансовою звітністю у встановленому законодавством порядку.

3. Річна звітність за видами господарської діяльності суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів) має бути розміщена на веб-сайті таких суб'єктів у встановленому законодавством порядку.

4. Річна фінансова звітність оператора газотранспортної системи, оператора газорозподільної системи, оператора газосховища, оператора установки LNG та постачальника "останньої надії" підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором та має бути розміщена на веб-сайті таких суб'єктів у встановленому законом порядку.

Під час аудиторської перевірки незалежний аудитор зобов'язаний перевіряти звітність на предмет відсутності дискримінації та перехресного субсидювання між замовниками.

Суб'єкти ринку природного газу (крім споживачів), які відповідно до закону не зобов'язані публікувати річну фінансову звітність, зобов'язані надати доступ до звітності за місцем проведення державної реєстрації таких суб'єктів.

Розділ V

ПОРЯДОК ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ

Стаття 58. Порядок розгляду скарг та вирішення спорів

1. Регулятор забезпечує розгляд скарг на дії суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів) і вирішення спорів між суб'єктами ринку природного газу в порядку, що затверджується Регулятором.

2. Відповідно до порядку розгляду скарг та вирішення спорів Регулятор протягом визначеного строку приймає рішення, обов'язкові для виконання суб'єктами ринку природного газу, яких воно стосується.

Такі рішення підлягають розміщенню на веб-сайті Регулятора, крім тих частин рішення, що містять конфіденційну інформацію. Обсяг конфіденційної інформації, що не підлягає розголошенню, визначається Регулятором на підставі клопотання зацікавлених осіб.

3. Рішення Регулятора, визначене частиною другою цієї статті, може бути оскаржене у суді.

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Стаття 59. Відповідальність за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку природного газу

1. Суб'єкти ринку природного газу, які порушили законодавство, що регулює функціонування ринку природного газу, несуть відповідальність згідно із законом.

2. Правопорушеннями на ринку природного газу зокрема є:

1) порушення ліцензіатами відповідних ліцензійних умов провадження господарської діяльності;

2) несанкціонований відбір природного газу;

3) використання природного газу споживачами в обсягах, що перевищують підтвержені в установленому порядку постачальниками;

4) неподання або несвоєчасне надання звітності, передбаченої цим Законом, а також подання недостовірної інформації у такій звітності;

5) використання приладів обліку природного газу, не повірених або не атестованих в установленому порядку;

6) необґрунтована відмова в доступі до газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG або у приєднанні до газотранспортної або газорозподільної системи;

7) несанкціоноване втручання в роботу газової інфраструктури;

8) самовільне під'єднання до системи, зривання або пошкодження цілісності пломб, повірочного тавра, заглушок тощо, що впливає на безпеку постачання природного газу або результати вимірювання;

9) відмова у доступі уповноважених працівників оператора газотранспортної системи, оператора газорозподільної системи, постачальника до приміщень, житлових та підсобних приміщень, де розташовані газові прилади (пристрої), лічильники газу, якщо обов'язок надання такого доступу встановлюється законодавством;

10) невиконання законних постанов, розпоряджень, наказів, рішень та приписів суб'єктів владних повноважень на ринку природного газу, а також створення перешкод для виконання службових обов'язків посадовими особами таких суб'єктів;

11) неподання або несвоєчасне подання оператору газотранспортної системи, оператору газорозподільної системи, оператору газосховища, оператору установки LNG та суб'єктам владних повноважень на ринку природного газу інформації, передбаченої законодавством, або надання завідомо неправдивої інформації;

12) створення перешкод у виконанні робіт, пов'язаних з обслуговуванням об'єктів постачання природного газу та вжиття заходів до повного або часткового припинення постачання природного газу споживачам;

13) порушення технічних регламентів, норм, правил і стандартів;

14) необґрунтована відмова у складенні та підписанні актів приймання-передачі природного газу;

15) невиконання вимог [Закону України "Про забезпечення комерційного обліку природного газу"](#) щодо встановлення вузлів обліку природного газу та/або припинення розподілу природного газу споживачам, які використовують природний газ без його комерційного обліку.

3. У разі скоєння правопорушення на ринку природного газу до відповідних суб'єктів ринку природного газу можуть застосовуватися санкції у виді:

1) попередження про необхідність усунення порушень;

2) штрафу;

3) зупинення дії ліцензії;

4) анулювання ліцензії.

4. Регулятор у разі скоєння правопорушення на ринку природного газу приймає у межах своїх повноважень рішення про накладення штрафів на суб'єктів ринку природного газу (крім споживачів) у таких розмірах:

1) до 10 відсотків річного доходу (виручки) вертикально інтегрованої організації, який визначається як сумарна вартість доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) усіх юридичних та фізичних осіб, що входять до складу такої організації, - на вертикально інтегровану організацію за порушення вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом;

2) до 10 відсотків від річного доходу (виручки) оператора газотранспортної системи - на оператора газотранспортної системи за порушення вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом;

3) до 10 відсотків від річного доходу (виручки) власника газотранспортної системи - на власника газотранспортної системи за порушення вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом;

4) від 900 до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - на посадових осіб вертикально інтегрованої організації або оператора газотранспортної системи за порушення вимог про відокремлення і незалежність оператора газотранспортної системи, передбачених цим Законом;

5) від 3000 до 50000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - на суб'єктів господарювання, що провадять господарську діяльність на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню:

а) за провадження господарської діяльності на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню, без ліцензії, у тому числі провадження господарської діяльності на ринку природного газу за відсутності остаточного рішення про сертифікацію, прийнятого щодо відповідного суб'єкта;

б) за порушення ліцензійних умов провадження відповідного виду господарської діяльності на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню;

б¹) за невиконання або несвоєчасне виконання рішень Регулятора, прийнятих у межах його повноважень;

(пункт 5 частини четвертої статті 59 доповнено підпунктом б¹ згідно із Законом України від 19.12.2019 р. N 394-IX)

б²) за недотримання вимог нормативно-правових актів, що регулюють функціонування ринку природного газу;

(пункт 5 частини четвертої статті 59 доповнено підпунктом б² згідно із Законом України від 19.12.2019 р. N 394-IX)

в) за порушення правил обліку та звітності суб'єктів ринку природного газу, передбачених цим Законом;

г) за неподання інформації Регулятору, оператору газотранспортної системи або іншому суб'єкту ринку природного газу, якщо обов'язковість подання такої інформації встановлена законодавством;

г) за відмову у доступі до газотранспортної або газорозподільної системи, газосховища або установки LNG у непередбачених законом випадках;

д) за недодержання встановлених технічних норм та стандартів безпеки;

б) від 20 до 900 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - на посадових осіб суб'єктів господарювання, що провадять господарську діяльність на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню, за порушення, передбачені пунктом 5 цієї частини.

5. Під час визначення санкцій за порушення, передбачені цією статтею, Регулятор враховує серйозність і тривалість правопорушення, наслідки правопорушення для інтересів ринку природного газу та його суб'єктів, пом'якшуючі та обтяжуючі обставини.

Поведінка правопорушника, спрямована на зменшення негативних наслідків правопорушення, негайне припинення правопорушення після його виявлення, сприяння виявленню правопорушення Регулятором під час перевірки вважаються пом'якшувальними обставинами.

Поведінка правопорушника, спрямована на приховування правопорушення та його негативних наслідків, на продовження вчинення правопорушення, а також повторне вчинення правопорушення на ринку природного газу вважаються обтяжуючими обставинами.

6. Рішення Регулятора про накладення санкцій за порушення, передбачені цією статтею, може бути прийняте протягом 30-денного строку з дня складення акта перевірки.

(абзац перший частини шостої статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.12.2019 р. N 394-IX)

Накладення санкцій, передбачених цією статтею, не допускається, якщо порушення було виявлено через п'ять або більше років після його скоєння (у разі триваючого порушення - його припинення) або виявлення його наслідків.

(абзац другий частини шостої статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.12.2019 р. N 394-IX)

7. За одне правопорушення на ринку природного газу може застосуватися лише один вид штрафної санкції (штраф) або штраф разом із зупиненням дії ліцензії.

8. Рішення про накладення санкцій Регулятором оскаржуються в судовому порядку.

9. Суми стягнених штрафів зараховуються до Державного бюджету України.

Суми штрафів у разі їх несплати стягуються в судовому порядку.

Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію з 1 жовтня 2015 року, крім:

пункту 1 частини другої статті 22, статті 33, які застосовуються з дня набрання чинності цим Законом з урахуванням пункту 10 цього розділу;

пункту 5 частини другої статті 22, статей 23 - 31, які вводяться в дію з 1 квітня 2016 року;

пункту 3 частини другої статті 38, статті 39, які вводяться в дію з 1 січня 2016 року.

Частина шоста статті 11 цього Закону втрачає чинність з 1 квітня 2017 року.

2. Визнати таким, що втрачає чинність з 1 жовтня 2015 року [Закон України "Про засади функціонування ринку природного газу"](#) (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., N 48, ст. 566 із наступними змінами).

3. До 1 червня 2016 року санкції за порушення вимог пункту 5 частини другої статті 22, статей 23 - 31 цього Закону не застосовуються, тоді як до суб'єкта господарювання, контроль над яким здійснює особа (особи) з держави (держав), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, або сама держава (держави), що не є стороною Енергетичного Співтовариства, санкції за порушення зазначених вимог не застосовуються до 1 січня 2017 року.

4. З 1 жовтня 2015 року до 1 січня 2016 року до суб'єктів господарювання, що провадять діяльність із розподілу природного газу, застосовується такий режим:

1) суб'єктам господарювання, що здійснюють діяльність із розподілу природного газу, забороняється провадити діяльність з видобутку, постачання, зберігання і транспортування природного газу;

2) якщо суб'єкт господарювання, що провадить діяльність із розподілу природного газу, є складовою вертикально інтегрованої організації, він має бути юридично та організаційно незалежним від інших видів господарської діяльності вертикально інтегрованої організації, які не пов'язані з розподілом природного газу;

3) до суб'єктів господарювання, що провадять діяльність із розподілу природного газу, застосовуються основні принципи, що визначають незалежність господарської діяльності такого суб'єкта у складі вертикально інтегрованої організації:

а) заборона суміщення посад у складі вертикально інтегрованої організації;

б) самостійність прийняття рішень щодо поточних фінансових операцій, експлуатації, будівництва чи модернізації об'єктів газорозподільної системи для провадження відповідної ліцензійної діяльності;

4) суб'єкт господарювання, що провадить діяльність із розподілу природного газу, щорічно готує план заходів, що забезпечує відокремлення та незалежність господарської, зокрема ліцензійної, діяльності такого суб'єкта від господарської діяльності вертикально інтегрованої організації; такий план заходів та звіти про його виконання подаються Регулятору.

5. З 1 жовтня 2015 року до 1 квітня 2016 року до суб'єктів господарювання, що провадять діяльність із транспортування природного газу, застосовується такий режим:

1) суб'єктам господарювання, що провадять діяльність із транспортування природного газу, забороняється провадити діяльність з видобутку та постачання природного газу;

2) якщо суб'єкт господарювання, що провадить діяльність із транспортування природного газу, є складовою вертикально інтегрованої організації, він має бути юридично та

організаційно незалежним від інших видів господарської діяльності вертикально інтегрованої організації, які не пов'язані з транспортуванням природного газу;

3) до суб'єктів господарювання, що провадять діяльність із транспортування природного газу, застосовуються основні принципи, що визначають незалежність господарської діяльності такого суб'єкта у складі вертикально інтегрованої організації:

а) заборона суміщення посад у складі вертикально інтегрованої організації;

б) самостійність прийняття рішень щодо поточних фінансових операцій, експлуатації, будівництва чи модернізації об'єктів газотранспортної системи для провадження відповідної ліцензійної діяльності;

4) суб'єкт господарювання, що провадить діяльність із транспортування природного газу, щорічно готує план заходів, що забезпечує відокремлення та незалежність господарської, зокрема ліцензійної, діяльності такого суб'єкта від господарської діяльності вертикально інтегрованої організації; такий план заходів та звіти про його виконання подаються Регулятору.

6. Проведення діяльності з постачання та розподілу природного газу здійснюється на підставі чинних ліцензій, що були видані до дня введення в дію цього Закону, протягом трьох місяців після затвердження ліцензійних умов на провадження відповідного виду господарської діяльності згідно з положеннями цього Закону.

Ліцензія на провадження господарської діяльності з транспортування природного газу, що була видана до набрання чинності цим Законом, діє до видачі відповідної ліцензії діючому оператору газотранспортної системи згідно з цим Законом.

Ліцензія на провадження господарської діяльності із зберігання природного газу, що була видана до набрання чинності цим Законом, діє до видачі відповідної ліцензії діючому оператору газосховища згідно з положеннями цього Закону.

7. Перший звіт за 2015 рік про результати моніторингу питань, зазначених у статті 7 цього Закону, а також вжиті або заплановані заходи щодо цих питань має бути підготовлено та опубліковано до 1 жовтня 2015 року.

8. Кабінету Міністрів України у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом підготувати та подати до Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законодавчих актів, що впливають із цього Закону.

9. До 1 жовтня 2015 року Кабінету Міністрів України, центральним органам виконавчої влади, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг:

забезпечити прийняття та затвердження нормативно-правових актів, передбачених цим Законом (крім процедури сертифікації операторів газотранспортних систем);

забезпечити перегляд і скасування своїх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

10. Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердити кодекс газотранспортної системи щодо діючого

оператора газотранспортної системи протягом 60 днів з дня подання проекту кодексу таким оператором.

11. До 1 січня 2016 року Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, забезпечити прийняття порядку здійснення процедури сертифікації операторів газотранспортних систем.

Президент України

П. ПОРОШЕНКО

м. Київ

9 квітня 2015 року

№ 329-VIII

© ООО "Информационно-аналитический центр "ЛИГА", 2020

© ООО "ЛИГА ЗАКОН", 2020

